Mustaqil gazeta

HURRIYAT

1996-yil dekabrdan chiqa boshlagan

№14 (268) 2002-yil 10-aprel

"Ҳуррият" сизники,
Сиз ХУРРИЯТники бўлинг!

Газетамизга обуна давом этмоқда.
Нашр кўрсаткичимиз:
Якка обуначилар учун — 233, ташкилотлар учун — 234.

УШБУ СОНДА:

РАИС ВА УНИНГ "КОМАНДА"СИ
Жанжалнинг сабаби нимада? 2

АМИР ТЕМУР ТАВАЛЛУДИГА 666 ЙИЛ ТЎЛДИ!

Соҳибқироннинг сирли тошлари 3

Юлдуз УСМОНОВА: «МЕН ҲАҚИМДА ГАП-СЎЗЛАР КЎП, ШОВ-ШУВ!» 4

Сана

СОҲИБҚИРОН ЁДИ

Самарқанд Саноат-иқтисод коллежида буюк соҳибқирон Амир Темур таваллудининг 666 йиллигига бағишланган "Амир Темур бизнинг шон-шавкатимиз, ғурур-ифтихоримиз" мавзусида илмий-амалий конференция бўлиб ўтди. Уни халқаро Амир Темур хайрия жамғармаси вилоят бўлими раиси, тарих фанлари номзоди Қўзибой Мамарайимов кириш сўзи билан очди.

Конференцияда сўзга чиққанлар соҳибқирон Амир Темурнинг ҳаёти, фаолияти, унинг давридаги халқаро муносабатлар, Франциядаги Темурийлар фаолияти, Амир Темурнинг ахлоқ-одоб сабоқлари, соҳибқирон ёққан машъала, ёшларни миллий истиқлол ғояси руҳида тарбиялашда Амир Темур маънавий меросининг ўрни каби мавзуларда маъруза қилдилар. Шу куни анжуманга Қирғизистондан Зиёҳиддин Муҳаммад Тарағай Барлос ҳам етиб келди. У 2000 йилнинг 1 майидан 17 октябригача бўлган даврда (6 ой) Жалолобод вилоятининг Сузок туманидан 16 ёшли ўғли Зиловиддин ва қирғиз йигити аравакаш Асқар Сотиболдиев билан биргаликда от-арава 10 дан зиёд мамлакат орқали Парижга бориб Франциядаги темурийлар жамияти раҳбарлари билан учрашган эди. Меҳмон Зиёҳиддин Муҳаммад Тарағай Барлос от-арава пештоқига Ўзбекистон байроғини тикиб борганини фахр билан гапирди.

Анжуманда вилоят, шаҳар, туман ҳокимларининг ижтимоий масала бўйича муовинлари, халқ таълими бўлими мудирлари иштирок этдилар.

Убайдулло ХЎЖАНИЁЗОВ,
"Ҳуррият" мухбири

Анжуман

ОРОЛГА САФАР

Кеча Тошкентда "Орол ва Оролбўйи муаммолари — халқаро ҳамкорликка даъват" экофоруми иш бошлади. Гап шундаки, сўнгги йилларда Орол денгизининг куриб бориши ва Амударё қуйи оқимидаги сув тақчиллиги оқибатида Оролбўйи минтақасида юзага келган кескин ижтимоий-экологик вазият жаҳон ҳамжамиятидан мазкур муаммони ҳал этишда тезкор ҳаракат қилишни талаб этмоқда. Сибирь дарёлари оқимининг бир қисмини Марказий Осиё минтақасига буриш ушбу муаммо ечимидаги омиллардан биридир. Шу муносабат билан Россиянинг сув муаммолари билан шуғулланувчи етакчи ташкилотларининг раҳбарлари, олим ва мутахассислари халқаро конференцияда иштирок этиш учун юртимизга ташриф буюрган. Анжуман "Экосан" халқаро жамғармаси, Россия Федерацияси ҳукумати қошидаги халқаро илмий ва маданий ҳамкорлик Россия марказининг Ўзбекистондаги ваколатхонаси, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси ва "Экосан" Тошкент клуби ҳамкорлигида ташкил этилган.

Бугун экофорум иштирокчилари Қорақалпоғистон Республикасида Орол денгизи акваторияси устида махсус самолётда парвоз этадилар ҳамда Нукус шаҳрининг диққатга сазовор жойлари, Савицкий музейи ва Тахиатош ГРЭСи билан яқиндан танишадилар.

Эътибор

ҲОКИМЛИК ҲИММАТИ

Тошкент Давлат Шарқшунослик институтида аввалгиларга ўхшамаган ажойиб тадбир уюштирилди. Марғилон шаҳар ҳокимлиги ва институт раҳбариятининг ташаббуси билан ўтказилган йиғин шарофатидан Тошкент олий ўқув юртларида таҳсил олаётган 150 га яқин марғилонлик талабалар юз кўришиш имконига эга бўлдилар. Унинг ташкилотчилари Марғилон ҳокими Аъзамхон Акрамов, Шарқшунослик институти ректори Неъматулло Иброҳимов тадбирдан кўзланган мақсад ёшларимизни эзгу мақсадлар йўлида жипслаштириш, уларнинг ўқишга бўлган иштиёқини янада ошириш эканини алоҳида таъкидлашди. Сўнг қимматбаҳо совғалар билан тақдирланган марғилонлик талабалар тўкин дастурхонга таклиф этилдилар. Дўстлар дийдорлашув, ўйин-кулги кечгача давом этди.

Минг бир ташвишлар билан банд ҳокимнинг ҳимматини кўрсатиб толиби илмларга ғамхўрлик учун вақт ва энг муҳими маблағ ажратгани барча йиғилганларнинг кўнглини кўтарди. Аслида гап зиёфатнинг қуюқ-суюғи ёки совғаларнинг катта-кичиклигида ҳам эмас. Асосийси, кўнгилда бир дунё орзу-умидлар билан таҳсил олаётган талабаларга кўрсатилган эътиборда.

С.САЛИМ

Сессия

ПАРЛАМЕНТ ИСЛОҲОТИ: ЗАЛВОРЛИ ОДИМ

Олий Мажлиснинг куни кеча бўлиб ўтган саккизинчи сессияси миллий давлатчилигимиз тарақиётининг муҳим йўналиши ҳисобланмиш парламент ислоҳотлари жабҳасида ўзига хос залворли одим бўлди. Зеро, Президентимиз Ислом Каримовнинг сессиядаги дастуриламал маърузаси, қабул қилинган муҳим қонунлар ва қарорлар, улар юзасидан бўлиб ўтган қизғин амалий муҳокамалар шундан далолат беради.

Аввало, Юртбошимизнинг телевидение ва радио каналлари сессия залидан олиб берган ҳамда **«Янгиланиш ва ўзгаришлар жараёни ортга қайтмайди»** сарлавҳаси остида матбуотда эълон қилинган маърузасининг аҳамияти хусусида тўхталиш мақсадга мувофиқдир.

Маърузада, ***биринчидан,*** демократик ҳуқуқий давлат барпо этиш ва адолатли фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг ҳуқуқий негизларини яратиш бўйича асосий йўналишлар кўрсатиб берилди;

иккинчидан, референдум якунлари ва натижаларидан келиб чиқадиган вазифалар батафсил ёритилди;

учинчидан, давлат қурилиши соҳасидаги ислоҳотлар, жумладан, парламент ислоҳотининг мазмун-моҳияти, босқичлари ва йўналишлари очиб берилди;

тўртинчидан, фуқаролик жамияти демократик институтлари фаолиятининг ҳуқуқий асосларини яратиш борасидаги вазифалар асослаб берилди.

Маърузада референдум якунлари бўйича амалга ошириладиган қонунчилик ишларининг асосий йўналишлари аниқ ва равшан кўрсатиб берилгани ҳам жиддий аҳамиятга моликдир. Таъкидланганидек, бу борадаги ишлар икки йўналишда амалга оширилади.

Биринчи йўналиш давлат қурилиши тизимини ислоҳ қилиш, хусусан, икки палатали парламентни шакллантириш бўйича қабул қилиниши зарур бўлган қонун ҳужжатларини тайёрлаш жараёнларини қамраб олади. Жумладан, маърузада давлат қурилиши соҳасидаги ислоҳотларнинг марказида юртимизда жаҳон парламентаризми талаб ва андозаларига мос икки палатали парламантни шакллантиришдек шарафли, айни чоғда масъулиятли вазифа турганлиги алоҳида уқдирилди. Давлат қурилиши соҳасида эркинлаштириш ва демократлаштириш жараёнларини чуқурлаштириш жуда муҳимдир.

Давлатчилик тараққиёти - тўхтовсиз жараён. Эндиги босқичда ушбу йўналишдаги ишларимизни такомиллаштиришдан мақсад бирор-бир ҳокимият тармоғини меъёрдан ортиқ кучайтириш эмас, балки ўзаро мувозанат, мутаносиблик ва уйғунликни таъминлашдир.

Дейлик, миллий давлатчилигимиз тизимида янги институт - Сенат пайдо бўлмоқда. Бундай тузилмани шакллантириш борасидаги саъй-ҳаракатларимиз четдан шунчаки, кўр-кўрона нусха олишга эмас, балки қонунчилик ҳокимияти тизимининг самарадорлигини оширишга қаратилган.

Шу билан бирга, давлат қурилиши соҳасидаги ислоҳотлар фақат қонун чиқарувчи органнинг янгиланишлари билан чекланиб қолмайди. Ислоҳотлар ҳокимиятнинг барча тармоқларини қамраб олади.

Иккинчи йўналиш фуқаролик жамияти демократик институтлари фаолиятининг ҳуқуқий асосларини яратишга қаратилган қонунлар ишлаб чиқишдан иборат.

Кези келганда, ушбу ҳар икки йўналиш бўйича бажариладиган ишлар кўлами жуда кенг эканини айтиб ўтиш жоиз. Давлатимиз раҳбари қайд этганларидек, **«мана шу вазифаларни бажаришда, янги ҳаётимизни қуришда асосий принциплар даражасига кўтарилган қоидаларга риоя қилиш ўта муҳим аҳамият касб этади».**

Ана шундай асосий тамойилга айланган муҳим ва долзарб вазифалардан бири - ***«Кучли давлатдан кучли жамиятга ўтиш» шиорини*** амалда рўёбга чиқариш бўлиб, бу борада Президентимиз таклиф этган «Нодавлат, жамоат тузилмалари ва уюшмаларини ривожлантириш, фуқаролик жамияти институтларининг фаолият кўрсатиш кафолатлари ва шартлари тўғрисида»ги қонун, айниқса, диққатга сазовордир.

Хусусан, бу қонун: - фуқаролик жамиятини шакллантиришда; нодавлат ташкилотларини ривожлантиришда; фуқароларнинг сиёсий фаоллиги ўсишида; жамоатчилик назоратини амалга оширишда катта аҳамият касб этади.

Шуни таъкидлаш жоизки, жаҳоннинг бирор давлатида учрамайдиган шу номдаги қонуннинг парламентимиз томонидан қабул қилиниши натижасида давлат органлари билан жамоат бирлашмалари ўртасидаги ижтимоий ҳамкорликнинг ҳуқуқий асослари яратилади. Қолаверса, бундай қонун мамлакатимизда нодавлат ташкилотлар сонининг ўсиши, демакки, фуқаролик жамияти негизининг янада мустаҳкамланиши учун янгидан-янги имкониятлар очади.

Ушбу ҳуқуқий ҳужжатда нодавлат тузилмалар фаолиятини қўллаб-қувватлашга қаратилган махсус молиявий жамғармалар ташкил этиш, уларни шакллантириш тартибини кўзда тутиш борасидаги фикрлар ҳам ғоятда аҳамиятлидир. Чунки нодавлат ташкилотларни молиявий таъминлаш жуда муҳим масала бўлиб, бу уларнинг оёққа туриб олишида бениҳоя қўл келади. Шу маънода, фикримизча, эндиликда бу борадаги хорижий тажрибани теран ва танқидий ўрганиш зарур бўлади.

Эътиборли томони шундаки, жамоат бирлашмаларини қўллаб-қувватлайдиган бундай жамғармаларни тузиш мисолида давлатнинг ислоҳотчилик роли янада яққол намоён бўлади. Бу ўринда давлат ижтимоий ҳамкорликнинг ташаббускори бўлиб чиқмоқда.

Сессия муҳокамасига киритилган ва Президентимиз маърузасида атрофлича таҳлил этилган яна бир муҳим ҳуқуқий ҳужжат - «Референдум якунлари ҳамда давлат ҳокимияти ташкил этилишининг асосий принциплари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Конституциявий қонунидир. Мазкур қонуннинг ўзига хос хусусиятларига тўхталадиган бўлсак, у:

- Ўзбекистонда янги конституциявий давлат тузилишининг ҳуқуқий асосларини яратади;
- референдум натижаларининг ҳуқуқий ифодаси ҳисобланади;
- Ўзбекистон Республикаси Конституциясини, амалдаги қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш, янги қонунлар қабул қилиш учун асос бўлиб хизмат қилади;
- демократик ислоҳотларни чуқурлаштириш ҳамда фуқаролик жамиятининг асосларини шакллантиришга доир қонун ҳужжатларини такомиллаштиришнинг асосий принципларини белгилаб беради.

Ушбу қонунни истиқлолимизнинг биринчи кунида қабул қилинган «Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллиги асослари тўғрисида»ги Конституциявий қонунга қиёслаш ва тенглаштириш мумкин. Бу икки қонун ўртасидаги ўхшаш жиҳатлар қуйидаги ўринларда айниқса яққол кўзга ташланади:

Ҳар иккала конституциявий қонун миллий давлатчилигимиз тараққиётида янги давр ва босқични бошлаб берди.

Улар Ўзбекистон халқи хоҳиш-иродасига асосланган бўлиб, амалда ўз тасдиғини топди.

Ҳар иккала қонун Конституциямизнинг яратилиши ва ривожига асос бўлди.

Қонунчилик ишларининг ривожланишига катта туртки берди.

Шу нуқтаи назардан, ушбу иккала Конституциявий қонунни ўзига хос «кичик Конституция» деб баҳолаш мумкин. Зотан, улар тузилиши жиҳатидан ихчам ва мухтасар бўлса-да, мазмун-моҳияти жиҳатидан кенг қамровлидир.

Хулоса қилиб айтганда, парламент ислоҳоти - давлатчилигимиз тараққиётида янги босқич бўлиб, халқимиз ушбу жабҳада ўн йиллик давлатчилик тажрибаси асосида амалга оширилаётган янгиланишларни катта қизиқиш билан кузатиб боряпти. Фуқароларимиз давлат қурилиши соҳасидаги ана шу кенг қамровли ислоҳотларни қўллаб-қувватламоқда.

Бу, аҳоли дунёқараши тубдан ўзгаргани, кишиларимиз боқимандалик кайфияти, лоқайдлик ва бепарволик каби иллатлардан тобора фориғ бўлиб бораётганини, шунингдек, мамлакатимиздаги демократик ислоҳотлар қайтарилмас тус олганини кўрсатади.

Акмал САИДОВ,
юридик фанлар доктори, профессор

Мулоҳаза

"ОРИЯТЛИ" ЙИГИТЛАР

Ҳаёт нима? Аслида бу жуда жўн савол. Аммо шу савол кўп бор ўз жавобини талаб этаверади. Қуйидаги воқеага гувоҳ бўлдиму, яна шу саволнинг жавобини ўйлашга мажбур бўлдим.

Автобус... Бир йўловчининг таъбирича, у "роҳат", гоҳида эса "итнинг азоби". Йўқ! Аслида, у юзлаб одамлар оғирини енгил қилувчи восита. Турли мақсадда йўлга чиққан инсонларнинг турли муносабатлари содир бўладиган жой.

Шоҳ бекатлардан биридаман. Бир томонда бир гуруҳ талаба йигитлар. Сал нарироқда эса тоғора кўтарган аёллар. Шу пайт узоқдан кичкина тахта устида ўтирган митти жуссали ногирон бекат томон мосламасини ғилдиратиб кела бошлади. Баландлиги ярим қарич ҳам келмайдиган ғилдиракчаларга ўрнатилган тахтадаги оёқсиз чол қўли билан ерга таяниб, бекатнинг қоқ ўртасига келди ва бошқалар қатори автобус кута бошлади. Икки қўли билан тахтасини маҳкам ушлаган ҳолда чол автобус келадиган томонга тикиларди. Бундай машаққатга гирифтор бўлган одамни илк бор кўрганим ҳолда унинг қандай қилиб автобусга чиқишини тасаввур қила олмасдим. Ниҳоят, автобус келди. Бекатдагиларнинг бари автобус эшиклари оғзига югурдилар. Олд эшикдан йўловчилар тушиб бўлишгач, иккинчи эшик очилдию... Катта эшикнинг бир томонидан талабалар ёпирилиб бир-бирларини туртиб-суртиб чиқа бошлашди. Табиий равишда улар "жойларини эгалладилар". Олд эшикдан чиқиб, эзгу марра — ўриндиқларга етиб боролмаган оналар эса қўлларида тоғора билан йигитлар тепасида туриб қолишди. Йигитлар " орият кучли"лигидан аёлларга қаролмай, деразага тикила бошладилар. Ногирон эса ҳамон автобус зинасини ушлаганча ён-верига қараб умидвор "тураверарди". Одатий ҳол бўлса керак, чол ўзи устидан ошиб ўтган йигитларга эътибор ҳам қилмаганди. Сомса кавшаб келаётган кондуктор аёл эса ҳайдовчига қараб: "Ҳайданг, қўйворади", — деди. Сигарет тутатаётган ҳайдовчи эса қошини чимириб кўзгу орқали "ортиқча даҳмаза" бўлган йўловчига қараб турарди. Бу лаҳза ичида содир бўлган ҳолат эди.

Бекатда турган бир йигит ҳолатни тушуниб, чолнинг қўлтиғидан кўтариб, уни автобусга чиқариб қўйди. Йигит қайтиб тушаётганида ногоҳ чол унинг оёғидан қаттиқ ушлаб, юзига қаради-да, қалтироқ товушда: "Раҳмат!" деди. Бироз тургач эса "Худо ёрлақасин!" дея бир неча маротаба қичқирди.

Кунига бир неча бор шу ҳолатда унинг автобусга чиқишини ўйлаб, этим жимирлади. Негадир айни шу лаҳза чолнинг кўнглидан кечаётган туйғуларни билгим келди. Ахир ҳаётда шундай яшаб ўтишнинг ўзи бўладими?!

Толстой таъбирича, "Ҳаёт — бу далани шунчаки босиб ўтиш, манзил ошиш эмас". Ҳа, у эзгулик қилиш имконияти! Хорижда ногиронларга барча бекатларда махсус мосламалар қилинган. Биз ҳам инсон қадрига етадиган жамият қураяпмиз! Мутасадди кишилар бу ҳақда тезроқ ўйласалар, жамиятимизда эзгулик, шафқат, бағри кенглик янада кенгроқ илдиз отаётгани намоён бўларди.

Гулгун СУЛТОНОВА,
Ўзбекистон давлат Жаҳон тиллари университети толибаси

Дараклар

ҚАРЗЛАР ЭСДАН ЧИҚМАГАН

Бугун Россия Президенти В.Путиннинг Германияга амалий ташрифи бошланади. Сафар чоғида унга кўплаб ишбилармонлар ҳамроҳлик қилмоқда. Шу боис ташриф чоғи 20 дан зиёд турли контрактлар имзоланиши режалаштирилган.

Германия айни пайтда Россиянинг асосий савдо-иқтисодий ҳамкорига айланган. 1999 йилдан буён икки мамлакат ўртасидаги товар айирбошлаш ҳажми 80 фоизга ўсиб, 26.7 миллиарддан 47.5 миллиард долларга етди.

Бироқ ташриф давомида томонлар Россиянинг собиқ Германия Демократик Республикасига 6.5 миллиард долларлик қарзи масаласини ҳам муҳокама қиладилар. Ваҳоланки, бу борада Россия ва Германия ҳалигача бирор келишувга эришолмаяпти.

ТАШРИФ САМАРАСИГА ШУБҲА

Сешанбага ўтар кечаси Исроил ҳарбийлари Фаластиннинг Иордан дарёси қирғоқларида жойлашган шаҳарларидан чиқиб кета бошлади. Гарчи Исроил бунга террорчиларга қарши амалиёт тугаганини сабаб қилиб келтираётган бўлса-да, аслида у халқаро жамоатчилик, жумладан, АҚШнинг тазйиқларидан сўнг Фаластиннинг Калькилия ва Тулкарм шаҳарларидан чиқишга мажбур бўлди.

БМТ Бош котиби К.Аннан, Еврокомиссия раиси Р. Проди ҳам Исроилдан Фаластин ерларини озод қилишни ва зўравонликдан воз кечишни талаб қилди.

Шу кунларда АҚШ Давлат котиби К.Пауэлл Яқин Шарққа сафар қилмоқда. Бироқ, Фаластин раҳбарларидан бири Соҳиб Эрекетнинг фикрича, унинг ташрифи самара бермайди. Чунки Исроил Фаластин шаҳарларининг барчасини озод қилишга рози эмас.

ИРОҚ НЕФТ СОТИШНИ ТЎХТАТДИ

Ироқ Президенти Саддам Ҳусайн Исроил Фаластин шаҳарларини босиб олаётгани боис мамлакат бир ой давомида жаҳон бозорига нефт сотишни тўхтатишини маълум қилди.

Апрел ойининг бошларида аввал Ироқ, сўнгра Эрон барча ислом мамлакатларига мурожаат этиб, Ғарб мамлакатларига нефт сотишни тўхтатиш таклифини билдирганди. У Ливия томонидан ҳам қувватланди. Бироқ, ОПЕК раҳбари Али Родригес эмбарго ташкилотнинг бозорда нархларнинг барқарорлигини таъминлаш мақсадига асло мувофиқ келмаслигини айтди.

Би-би-си мухбирининг хабар беришича, Ироқ Президенти мамлакатнинг бу қарори фақат Исроилга ва АҚШга қаратилганини таъкидлаган.

КОМПЬЮТЕР ЖИНОЯТЧИЛИГИ ЎСАЯПТИ

АҚШнинг кўпгина тадбиркорлик ва ҳукумат ташкилотлари компьютер жиноятчилиги ўсиб бораётганидан жабр кўрмоқда.

Федерал қидирув бюроси ва Компьютер хавфсизлиги институти тадқиқотларига қараганда, сўралганлардан 85 фоизи ўз компьютерлари хавфсизлик тизимини бузишга уринишлар бўлганини айтган.

Гарчи кўпчилик ташкилотлар бунинг натижасида қанча зарар кўрганларини маълум қилишни истамаган бўлсаларда, айрим манбаларга қараганда 2000 йили компьютер жиноятчилигидан 265 миллион, 2001 йилда эса 377 миллион доллар зарар кўрилган.

Кибержиноятчилик хавфининг кун сайин ортиб бораётгани туфайли ФҚБ тизимида миллий инфратузилмани ҳимоя қилиш маркази ташкил этилди. Ташкил этилган махсус гуруҳлар ҳам компьютер жиноятчиларини топиш ва суд ҳукмига топширишда қўл келаяпти.

ГИЁҲВАНДЛИККА ҚАРШИ ФАРМОН

Наша йиғим-теримига яқин қолган шу кунларда Афғонистон ҳукумати таркибида гиёҳванд моддалар бор бўлган ўсимликларни йўқ қилиш юзасида кенг қамровли дастурни бажаришга киришди.

"Биз гиёҳванд ўсимликларни мамлакатда етиштириш ва ташишни тўла таъқиқлаш тўғрисида махсус фармон чиқардик", деди ўтган ҳафта Афғонистон Муваққат ҳукумати раиси Ҳамид Казай.

БМТ маълумотларига қараганда, айни пайтда Афғонистон аҳолисининг 3 фоизи таркибида гиёҳванд моддалар мавжуд ўсимликларни етиштириш билан шуғулланади. Бироқ, Европа мамлакатларида ноқонуний йўл билан сотиладиган қорадорининг 75 фоизи, героиннинг эса 80 фоизи Афғонистонда етиштирилганлиги аниқланган.

Афғонистон янги ҳукуматининг кескин чоралари барчага ҳам маъқул келаётгани йўқ. Хусусан, ўтган якшанба куни Ғилманд вилоятининг Кажаки туманида деҳқонлар ғалаёни бўлиб ўтган. Тўполонлар натижасида 8 киши ўлган, 35 киши эса яраланган, деб хабар беради Би-би-си мухбири.

ҚУРОЛСИЗЛАНИШ ДАВОМ ЭТАДИ

Ирландия Республикачилар армияси ўз тарафдорларидан қуроляроғларнинг иккинчи партиясини йиғиб олишга киришди. Бунинг бош сабаби Шимолий Ирландиядаги тинчлик жараёнини қўллаб-қувватлашдан иборат.

Ушбу ташаббус Халқаро қуролсизланиш комиссияси аъзолари томонидан ҳам ижобий ҳодиса сифатида эътироф этилди. Мутахассислар ИРА ўз тарафдорларидан қуролларни шу йил май ойигача йиғиб тугатишини айтишмоқда. Зеро ана шу муддатда бу ерда парламент сайловлари бўлиб ўтиши режалаштирилган.

Буюк Британия Бош вазири Тони Блэр Прагада расмий ташриф чоғида ИРАнинг бу ташаббусини ёқлади ва Шимолий Ирландия муаммосини Яқин Шарқ билан тенглаштирди. Унинг айтишича, зўравонликдан кўра музокаралар самарали эканини ушбу вазият кўрсатиб турибди.

Журналист суриштируви

ФАҚАТ ШАХСИЙ ҲАМЁННИ ЎЙЛАМАНГ...

“Жиззах” иссиқхонаси маҳсулотлари нега дўконларда сотилмаяпти?

Байрам кунлари ҳозиргина узилган помидор, бодрингни ким ҳам хушламайди, дейсиз. Бироқ бозорда бу маҳсулотлар олибсотарлар қўлида, холос. Улар оғзига сиққан нархни айтишади. Масалан, “Кўк бозор”да 22 декабрь куни бир килограмм бодрингнинг нархи 600 сўм бўлган бўлса, эртасигаёқ у 800 сўмга етди. Ёки ўша кунлари бир килограмм помидор 600 сўмдан 1100 сўмгача сотилди. Янги йил арафасида бу ва бошқа харидоргир маҳсулотларнинг нархи бунданда ошиши ҳеч гапмас.

Шу ўринда ҳақли савол туғилади. Нима, бу маҳсулотларни аҳолига арзон нархларда етказиб беришнинг иложи йўқмикин?

Вилоятимиз марказига яқин катта йўл ёқасида жойлашган “Жиззах” иссиқхонаси бир пайтлар ана шу мақсадлар учун қурилганди. Қолаверса, бу ерда етиштирилаётган сархил лимонлар, бодринг-помидорлар вилоятимиздан четда ҳам маълум ва машҳур.

Айни кунларда иссиқхонада 10 гектар майдонда бодринг, помидор экинлари парваришланиб, ҳосил пишиб етилаяпти. Бу майдонлар тўлиқ фермерларга бўлиб берилган. Улар шартномага кўра янги йилнинг январь, февраль, март ойлари учун 42 тонна бодринг, 36 тонна помидор етказиб беришлари керак. Афсуски, бу маҳсулотларни Жиззах бозорларида ёки махсус дўконларда сотиш ҳанузгача йўлга қўйилмаяпти. Иссиқхона олдидаги мева-сабзавот дўконининг ишламаётганига анча йиллар бўлиб кетди. Уни 1996 йилда кимдир сотиб олган экан. Натижада етиштирилган лимон асосан четга жўнатилган. Пишиб етилган бодринг, помидор эса олибсотарлар қўлига бориб тегмоқда. Хўш, аҳоли талабидан келиб чиқиб, махсус савдо дўконлари ташкил этиш мавриди етиб келмадимикин? Ахир токайгача одамлар дўконлар бўм-бўшлиги туфайли бозордан бирни иккига харид қилишади?! Хўжалик бошқарувининг раиси Алижон Камоловнинг бу борадаги кўпгина муаммоларни санаб ўтиши ҳам бежиз эмас. Хўжалик газ, электр энергиясига ҳар ойда 1 миллион 250 минг сўмдан зиёд, иш ҳақига ўртача 5 миллион сўм тўламоқда. Бошқа харажатлар ҳам кун сайин ортиб бораяпти. Бунинг устига ёқилғи маҳсулотларининг таннархи ўсиб кетаяпти. Халқимизни арзон ва сифатли маҳсулотлар билан таъминлаш “Жиззах” хўжалиги жамоасининг асосий мақсади экан, бу борадаги ишларни тубдан яхшилаш керак. Хўжалик раҳбарияти дўконлар фаолиятини тезроқ йўлга қўйиши бугуннинг талабидир. Ана шунда эл дастурхони арзон маҳсулотлар билан тўкин бўлади. Янги йил дастурхони қуруқ бўлмайди.

Абдушукур ЛАПАСОВ

(“Жиззах ҳақиқати” газетаси, 2000 йил 26 декабрь)

РАИС ВА УНИНГ “КОМАНДА”СИ

бош муҳаррирдан ёзғирмоқда. Нега?

Юқоридаги мақола чоп этилганига бир йилдан ошди. Бироқ унинг ғалваси ҳалигача тугагани йўқ. Кафтдеккина танқиднинг сарлавҳаси бирмунча очиқ, бўртиброқ кетганини ҳисобга олмаганда, унда на бировнинг шахсиятига тегадиган, на шаън, на қадр-қимматни ерга урадиган ўрни бор. Бор-йўғи — оддий мулоҳаза. Мутасаддилар уни муҳокама этиб, асосли бўлса — эътироф, асоссиз дейилса — эътироз билдирса кифоя. Илло, қонунларимиз бу борадаги муносабатларни ҳам тартибга солиб қўйибди. Ҳақ бўлсангиз — марҳамат, судга беринг. Қонун олдида хўжалик раиси ҳам, мухбир ҳам бир. Вассалом.

Бироқ шу оддий мантиқ, кўп ақл талаб қилмайдиган ҳолатни “Жиззах” ижара-ширкат ва фермерлар уюшмаси бошқаруви тушунмаган ёхуд тушунишни исташмаган чоғи...

Мақола чоп этилгач, орадан йигирма икки кун ўтиб, “Жиззах” ижара-ширкат хўжалигида умумий йиғилиш чақирилади. Унда меҳнат жамоасидан ташқари маҳалла фаолларидан то Жиззах шаҳар ҳокимининг ўринбосаригача, вилоят “Мевасабзавот” бирлашмаси раҳбаридан тортиб оммавий ахборот воситалари ходимларигача иштирок этади.

Хўжаликнинг умумий йиғилишида мухбирларга нима бор, дейишга шошмай туринг. Ҳамма бало шундаки, масаланинг бу қадар чигаллашишига, томонлар асосий иш қолиб, шикоятбозлик йўлига ўтиб олишида, энг ёмони, Республика не, ҳатто вилоят у ёқда турсин, шаҳар миқёсида ҳал бўлиши лозим бўлган масала пойтахтгача етиб келишида айрим маҳаллий ҳамкасбларимизнинг ҳам дурустгина “ҳисса”си бордек. Шу боис вазиятга янада ойдинлик киритиш мақсадида умумий йиғилишда иштирок этган мухбирларнинг исм-шарифини айнан келтирамиз: Жиззах шаҳар ҳокимиятининг “Жиззах овози” газетаси мухбири С.Норбоев, "Правда Востока" газетасининг вилоят мухбири С.Барашкин! Бу икки журналист умумий йиғилишдаги иштироки касб нуқтаи назаридангина эмас, улар ҳатто тўққиз нафар мутасаддилар қатори мажлис раёсати аъзолигига сайланган. (?) Буям майли, қизиғи, йиғилиш баённомасида қайд этилишича, аҳли жамоат машваратига мақола муаллифи А.Лапасов, уни чоп этган газета — “Жиззах ҳақиқати” бош муҳаррири С.Сафаров ҳам таклиф этилган. Улар келмагани учун йиғилиш бир соат кечиктирилиб, бир гуруҳ одам таҳририятга бориб келишгани, бироқ бундан ҳам натижа чиқмаганига баённомада негадир алоҳида урғу берилади.

Баённомани ўқиб, умумий йиғилишга хўжалик бошқаруви томонидан мақола муаллифига юборилган алоҳида таклиф таъқибга ўхшаброқ кетади. Нега десангиз, журналист фаолиятини тартибга солувчи қонунда ёзиб қўйибди: журналист фаолияти чоғида шахси дахлсиз экани кафолатланган. Танқидий материал эълон қилгани учун таъқиб қилишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. Борди-ю, танқид асоссиз бўлса — судга беринг. Нотўғри мақола чоп этгани учун жиноий жавобгарликка тортилишигача жазо бор.

Танқид кимга ёқибди дейсиз! Матбуотда боплаб урилган одам мухбирнинг пешонасидан ўпиб раҳмат айтармиди?! “Жиззах” ширкат хўжалигининг умумий йиғилишида ҳам шундоқ бўлди. Дастлаб йиғилишга келмаган мухбир ва бош муҳаррир қўрқоққа чиқарилди. Кейин кун тартибидаги масаладан четга чиқилиб, хўжаликнинг кўрсаткичлари ёмон эмаслиги, бошқарув раиси А.Камоловнинг ишчан, ёш ва ғайратли раҳбар эканлиги мақталиб, амалга оширган хайрли ишлари таъкидланди, бора-бора гап айланиб бош муҳаррир С.Сафаровга тақалади ва унинг шахси, оилавий ҳаёти, хулқ-атвори обдон муҳокама этилиб, қоп-қора бўёқ аямай чапланди. Пировардида аҳли жамоат қарор қиладики, мақоладаги фактлар тасдиқланмагани учун судга мурожаат қилмоқ керак, мухбир А.Лапасов, бош муҳаррир С.Сафаров йиғилишга келмай ҳурматсизлик (? — Т.А.) қилгани учун газета орқали кечирим сўраши шарт. Қилар ишни қилиб, ялло қилиб юрган бундай газетчилар устидан прокуратурага мурожаат қилиб, танобини тортиб қўймоқ лозим. Шу маънодаги йиғилиш қарори бажарилишини назорат қилиш хўжалик бошқаруви гарданига!

Шундай қилиб, умумий йиғилиш бир қарорга келди. Ҳамма гап уни қонун доирасида амалга оширишда қолди: мухбир ҳақми ёки ноҳақ — буёғи қозиларга тан.

Хўжалик бошқаруви Жиззах шаҳар туманлараро фуқаролик судида “Жиззах ҳақиқати” таҳририятига нисбатан танқидий мақола юзасидан етказилган маънавий зарарни ундириш бўйича даъво қўзғашидан тўрт кун аввал, яъни 2001 йилнинг 27 январь куни “Жиззах овози” шаҳар газетасида мухбир С.Норбоевнинг бир саҳифали “Ҳамёнини эмас, ҳамиятини ўйлаган одамлар” сарлавҳали мақоласи чоп этилади. Эҳтимол буни “мақола” дейишдан кўра, хўжалик умумий йиғилиши баёнининг қисқартирилган “раддиябашара” варианти десак, тўғри бўлар... Негаки, муаллиф хўжалик бошқаруви раиси А.Камоловнинг шахсан таклифига кўра умумий йиғилишга боргани, “Жиззах ҳақиқати” вакиллари кутилгани сабаб мажлис кечроқ бошлангани, унда кимлар қатнашгани, ким сўзга чиққанию, нималар деганини бирма-бир келтиради. Пировардида, одамлар адолатсизликка асло чидай олмаслиги, журналист албатта эълон қилган мақоласи ҳаққонийлиги учун жавоб бериши қонунда кўрсатилгани, ундан андек чекинилса жуда ноқулай аҳволга тушиб қолинажаги, бундай йиғилиш келажакда сабоқ бўлмоғи лозимлиги таъкидланади. Сўнг... йиғилишда “Правда Востока” мухбири ҳам бўлгани, у ҳам яқин орада ўз фикрини билдириш эҳтимоли борлигидан шаҳодат қилинади...

“Жиззах овози” мухбирининг хатти-ҳаракати табиий савол уйғотади: муҳтарам ҳамкасб, “Жиззах ҳақиқати”да чоп этилган мақолага “Жиззах овози” орқали раддиянамо ҳисобот-ахборот берилиши қайси қонунга ёки журналист одобига тўғри келади? Хўжалик бошқаруви таҳририятни судга бермоқчими — марҳамат, бу ўринда “адабий адвокат”нинг ҳожати йўқ. Хўжалик раҳбари ташкилотчи бўлса — нур устига нур, хайрли ишлари мўл бўлса — Худо зиёда қилсин, тадбиркорлик хислати-да аълодир — кам бўлмасин, бироқ бундай фазилатлар бир нашр орқали иккинчи нашр ходимлари фаолиятига зимдан тош отиш имтиёзини бермайди. Қолаверса, раис ҳам танқиддан холи эмаслиги ростдирки, “Жиззах овози”да хўжалик бошқаруви ҳақида пахтавон ҳисобот-ахборот чоп этилишидан уч йиллар аввал айнан шу газетада (!) қарийб бир ярим саҳифани эгаллаган “Зўравонлик” (1998 йил 1 август 30-сон) сарлавҳали мақола эълон қилиниб, унда раис А.Камоловнинг айрим ишчиларга зўравонларча хатти-ҳаракатлар қилгани кескин танқид остига олинган эди!

Айни шу ҳолат — “Ҳамёнини эмас, ҳамиятини ўйлаган одамлар” мақоласининг эълон қилиниши, бамисоли “Жиззах овози” бир пайтлар ўзлари мушт туширган жойга яна ўзлари шўрпахта босаётган одамнинг қилиғига ўхшаб кетади... “Фақат шахсий ҳамённи ўйламанг...” мақоласидан ўн баробар катта, ўн баробар кескин бўлган “Зўравонлик”ка жавоб бериш учун раис Алижон Камолов ўша пайтда ҳам бирорта мухбирни ҳашарга чорлаганмийўқми — буёғини кавлаштириб ўтирмайлик-да, кейинги воқеалар ривожига ўтамиз.

Гап хўжалик “Жиззах ҳақиқати”ни судга беришида тўхтаганди-а?

Фуқаролик судида даъво қўзғатилди ҳам. Бироқ даъво ариза масаласи ниҳоясига етмади. Негаки, суд бошланиб улгурмай негадир даъвогарлар “мулоҳаза” қилишди: хўжалик бошқаруви даъво аризасини қайтариб олди! Бунинг сабаби сўралганда “инсонийлик, бағрикенглик, кечиримлилигимиз туфайли аризамизни қайтариб олдик” дейишдан чарчамади раис Алижон Камолов. Аммо шундан кейин ҳам шикоятбозлик тўхтамагани юқоридаги фазилат соҳибларининг гапларига шубҳа уйғотади кишида. Ростига кўчадиган бўлсак, Жиззахга таҳририятнинг эмас, хўжалик бошқарувининг шикоятини ўрганиш учун борилганди аслида!

Тан олиш лозим, “Жиззах ҳақиқати” таҳририяти, шунингдек, бош муҳаррир С.Сафаров ўтган вақтлар давомида жим ўтирганича йўқ. Хўжалик бошқарувининг норозилигига, “шикоятбозлик пойгаси” кучайишига таҳририятнинг ҳам турли идораларга мурожаат этаётгани ҳам сабабдек... Хусусан, раис А.Камоловнинг ёзғиришича, С.Сафаров шикоятлари сабаб хўжаликнинг боши текширувдан чиқмай қолди. Суриштирувда ойдинлашдики, бош муҳаррир умумий йиғилишда ўзининг шахси, оилавий ҳаёти, хулқ-атвори кўпчилик ўртасида муҳокама этилиб, шаъни, қадр-қиммати ерга урилгани, бу ҳол умумэътироф этилган ахлоқ меъёрларига зид экани, шунинг учун ҳам тегишли шахсларга қонун доирасида чора кўриш лозимлиги, қолаверса, “Фақат шахсий ҳамённи ўйламанг...” мақоласи осмондан олиб ёзилмагани-ю, “Жиззах овози” эса айрим қонун нормаларига тескари иш тутиб, муаллиф А.Лапасов, ўзи ва “Жиззах ҳақиқати” таҳририятига нисбатан жамоатчиликда ишончсизлик уйғотиш эҳтимолини юзага келтиргани, буларга ҳуқуқий баҳо берилмоғи лозимлигини билдириб Жиззах вилояти прокуратурасига мурожаат этади.

Вилоят прокуратурасининг жавоби эса бош муҳаррирни қаноатлантирмагани боис, иккинчи марта мурожаат этишга мажбур бўлган...

Сирасини айтганда, барча машмашалар негадир бош муҳаррир шахсига келиб тақалади. С.Сафаров сизу биздек оддий банда: фазилати ҳам, камчилиги ҳам ўзига яраша. Қайсарлиги, муросасиз экани-ю, тили аччиқлиги билан ном қозонган. Инсоф юзасидан таъкидлаш керак, бош муҳаррир бундай одатидан шахсий манфаати ёхуд ғаразгўйлик билан юқоридаги мақолани чоп этди, деган гапга ишониш қийин. С.Сафаров — бош муҳаррир, А.Лапасов — мухбир, унинг ёзган мақоласи асосли бўлса, чоп этмасликка раҳбарнинг ҳаққи йўқ!

С.Сафаровнинг турли идораларга мурожаат қилиши эса, таъкидланганидек, аввало ўз шаъни, қадр-қиммати, қолаверса, ўзи раҳбарлик қилаётган таҳририят мавқеини ҳимоя қилиш сифатида қаралса, адолатга озор етмас. Қолаверса, бунга хўжалик бошқаруви қатори раҳбар сифатида ҳам, журналист ёки оддий фуқаро сифатида ҳам С.Сафаровнинг ҳуқуқи бор...

...Журналист — ҳакам эмас. Гарчи қўлимизда юз сатрлик “Фақат шахсий ҳамённи ўйламанг...” мақоласи юзасидан етарлича маълумотлар бўлса-да, бу борада қозилик қилишни зиммамизга олганимиз йўқ. Бор-йўғи машмаша кучайишига сабаб бўлган ҳолатлар теварагида қалам тебратилди, холос. Яна қайтарамиз: хўжалик раҳбарияти мақолани асоссиз деяптими — марҳамат, исботлаб қўйсин, таҳририятнинг фикри бунинг аксими — “ўртакаш”нинг ҳожати йўқ — далилини кўрсатсин. Масалага қонуний нуқта қўювчи идоралар етарли. Шу боис “Жиззах ҳақиқати” таҳририяти илова қилган ҳужжатларни “гапиртириб” ўтирмадик. Хизмат сафарига борганимизда “Жиззах” ширкат хўжалиги бошқаруви раиси Алижон Камоловнинг мантиқсиз талаблари, ўн-ўн беш чоғ одамни йиғволиб, “мен билан эмас, халқ билан гаплашинг”, дея томоша кўрсатгани (раис йиққан ходимлар бош муҳаррирни ёмонлаб, етакчини мақташдан нарига ўтмади), хўжалик бошқаруви аъзоси И.Назирқуловдан айрим ҳужжатлар сўралганда “хўп” деб жуфтакни ростлаб қолгани, хўжаликдан энг кўп ер ва 15 гектарлик иссиқхона (теплица) ажратилган раиснинг поччасига қарашли “Умид-А” фермер хўжалигининг бирламчи ҳужжатлари сўралганда турфа баҳоналар билан кўрсатилмагани, ҳатто А.Камолов айрим ҳолат ва ҳужжат юзасидан тортишув жараёнида очиқдан-очиқ бурнимиз тагига диктофон ёқиб қўйгани-ю ва бошқа ақлга сиғмас гапларидан ортиқча ёзғиришни ўзимизга эп кўрмаймиз. Боз яна хўжалик қошида бир кун, бир вақтнинг ўзида саккизта фермер хўжалиги тузилиши натижасида унинг мақоми ўзгариб, “Жиззах” ижара-ширкат ва фермерлар уюшмасига (!) айланганi, бундай бошқарув “механизми” юзасидан берилган саволларнинг кўпи очиқ қолгани хусусида ҳам гапирмаймиз. Бунинг вақти келар...

Турсунали АКБАРОВ,
“Ҳуррият”нинг махсус мухбири

Бобомнинг эртаклари — кўнглимнинг безаклари

Ҳаяжон

ЎЗ ОРОЛИНИНГ МИРЗОСИ

Мумтоз қўшиқлар оқшоми таъсирида

Тўғриси, Оролмирзо Сафаров деган ҳофизни эшитмаган эдим. Янаям очиқроқ айтсам, нима кўп — тадбир кўп эмасми, бир-икки ошналар билан концертнинг бошланишида қатнашамизу, илгарироқ ваъдалашилган меҳмондорчиликка етиб борамиз деб аҳдлашдик.

Театр саҳнасининг маликаларидан Раънохоним Ярашева Навоий ғазали билан айтиладиган қўшиқни эълон қилдию, парда очилиб... зални тўлдириб ўтирган кексаю ёш, эркагу аёлнинг диққати саҳнага қадалди. Ширали, баланд, диапозони кенг, қочиримларга бой овоз битта қўшиқнинг ўзида саҳнани забт этди. Ёнимда ўтирган ҳамкасб журналист Мусурмон Намозга қарайман.

— Жуда бошқачаю?!

— Ҳа-да, Оролмирзо бало!..

Оролмирзо яна Навоий ғазалидан куйлади. Сўнг Мискинга ўтди. Зал нафақат қўшиқлар, балки авж пардалар орасида ҳам қарсакдан ларзага туша бошлади. Ҳамроҳлар “Меҳмондорчиликка жўнамаймизми?” деган маънода бир-бирига маънодор қараш қилади.

— Яна битта эшитайлик!..

Яна битта қўшиқдан сўнг Фузулий, Огаҳий, Ҳувайдо уланади. Ҳофиз саҳнани эмас, залда ўтирганларнинг қалбини забт этган, бу аҳволда у ерни тарк этишнинг асло иложи йўқ эди. Қўшиқдан қўшиққа ҳофизнинг илҳоми жўшяпти деб ўйласам, мумтоз қўшиқ шайдоларининг ҳайратига ҳайрат қўшилиб боряпти экан!

— Шу пайтгача нега номи эшитилмаган? — сўрайман Мусурмондан.

— Ўзбекистонда яшайсизми, ўзи, ака?! Нега эшитилмас экан?! Маъмуржон Узоқов танловининг ғолиби, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист унвони бор!..

Бехабарлигимдан хижолат чекдиму, ҳазилга йўйдим:

— Маҳмуд Намознинг акасисиз-да, қўшиқчилардан бохабарсиз!

Дарвоқе, вужуд-вужудидан сел бўлиб куйлаш ҳам жисмонан, ҳам руҳан осон эмас, Оролмирзога андек нафас ростлаш учун имконият яратиш мақсадида Маҳмуд Намоз ва “Сурхон” гуруҳи бир жуфт шўх қўшиқ айтди. Шунда Мусурмон мени хижолатли ҳолатдан чиқариш учун лутф қилмади, балки астойдил айтди:

— Мумтоз қўшиқлардан концерт оқшомлари ташкил этиш мумкин экан-ку, шундай эмасми?

Ў-ў, нимасини айтасиз, оғайни! Лирик, эстрада хонандалари концертларининг кети узилмайди. Майли, ҳар кимнинг ўз мухлиси бор, куй-қўшиқ оқшомлари қанча кўпайса бош устига, лекин тан олайлик, миллий мумтоз санъатимиз шайдолари ҳам оз эмас! Улар ҳам мусиқали оқшом давраларида руҳий-маънавий озуқа олиш истагида яшайдилар.

Айниқса, ўз санъатига жони, илҳоми ва маҳоратини бахш этган Оролмирзо Сафаров сингари ҳофизлар концертига мухлислар ёғилиб келиши тайин!

Концертдан чиқдиму, қўшиқчилик санъатининг фидойи жонкуярларидан бири, “Муштум” журналининг бош муҳарририга сим қоқиб, ҳаяжонимни яширмадим.

— Э-э, ака, — деди Ашурали Жўраев, — ўзи, ўша концертдан бехабар қолганим аламида ўтиргандим. Оролмирзо Сафаров Самарқанднинг Тойлоқ туманидан чиққан мўъжиза! Маъмуржон Узоқов танловида “Мустаҳзод”ни айтганида, бутун Марғилон тик туриб қарсак урган!..

Ўтган шанба оқшомида Ўзбекистон Миллий Академик театрида Тошкент шаҳар ички ишлар бош бошқармаси “Маънавият” маркази ташаббуси билан ўтказилган мумтоз қўшиқлар оқшоми икки соатдан кўпроқ давом этди. Шу ерда ҳам зал тик туриб Оролмирзонинг санъатини олқишлади. Оқсоқоллар, мухлислар унинг ҳаққига дуолар қилишди.

Ҳа-я, концерт бошланиб, эндигина тўртта қўшиқ ижро этилганида Ўзбекистон халқ артисти Ёдгор Саъдиев бир қучоқ гул билан саҳнага кўтарилди. Ҳофизни бағрига босиб табриклади, пойига гулдасталар сочди. Узр сўраб дилидагини айтди:

— Миллий Академик театримиз саҳнасига ярашиб турибди бу концерт. Мен тан бердим Оролмирзога. Тўртта қўшиғининг ўзи унинг истеъдодидан, имкониятлари кенглигидан далолат бериб турибди. Ҳар бир санъаткор ўзича бир орол, Оролмирзо укам ўз оролининг ҳақиқий мирзоси бўлсин!..

Хуршид ДЎСТМУҲАММАД

Маслаҳат

ҲАЁТ ГУЛЛАРИНИ АВАЙЛАНГ!

Авария, ҳалокатлар ва табиий офатлар бўлиб туришини ҳисобга олган ҳолда болаларимизни фавқулодда вазиятларда ҳаракат қилишга ўргатишимиз муҳим вазифалардандир. Мактабгача тарбия ёшидан бошлаб оддий ўйинлар орқали болаларни ҳаёт хавфсизлиги асосларига ўргатиб бориш лозим. Йилдан-йилга бу асослар мураккаблашиб бораверади.

Ота-оналар, катталар, таълим муассасаси ходимлари ҳар қандай офатлардан, авариялардан, фавқулодда вазиятлардан болаларни ҳимоя қила олишлари шарт. Болаларни ҳеч қачон ваҳимали гаплар билан қўрқитмаслик керак. Агар бола қўрқадиган бўлиб қолса, унинг онгига салбий таъсир этувчи оқибатлар вужудга келиши мумкин. Болаларга ҳар доим ўз-ўзини ҳимоя қилишга ундайдиган ўйинлар ўйнатиб турилса мақсадга мувофиқ бўлади. Агар зилзила бўлиб қолса, ишчи ходимлар биринчи қаватдаги болаларни дарҳол ташқарига олиб чиқишлари керак. Юқори қаватдагилар эса эшик оралиқларига, бурчакларга, стол тагига туриб олишлари лозим. Шкаф, деворларга осиғлик оғир буюмлар тагига турмаслик керак. Ана шундай вазиятларда болаларни деразалардан, балконлардан сакрашларига йўл қўймаслик даркор. Зилзила тўхташи билан секин хонани тарк этиш лозим.

Яна шундай фавқулодда вазиятлар борки, улар катта авария, ҳалокатлар юз берган вақтда бир жойдан иккинчи жойга кўчириш (эвакуация)га тўғри келади. Масалан, радиоактив ёки химиявий зарарланган ҳудуд, сув тошқини ва ер қимирлаш хавфи бўлган жойдан аҳоли кўчирилади. Кўчирилаётган вақтда асосан болаларнинг кийими, истеъмол қиладиган озиқ-овқатига, сувларига, дори-дармонларига алоҳида эътибор қаратилади. Болалар хавфсиз жойларга кўчирилганларидан сўнг уларни текширувдан ўтказиш лозим ва қулай жойларга — клуб, боғча, мактабларга жойлаштириладилар. Фавқулодда вазият бартараф этилгандан сўнг ҳар бир бола ўз ота-оналари бағрига қайтарилади.

Албатта, биз бундай вазиятлар вужудга келганда жабр кўрмаслигимиз учун ва яқинларимиз ҳаёти ва хавфсизлиги йўлида оддий, аммо жуда катта аҳамият касб этувчи юқорида қайд этиб ўтилган қоидаларга амал қилмоғимиз зарурдир.

Гулруҳ АБДУЛЛАЕВА,
Фуқаро муҳофазаси институти ассистент-ўқитувчиси

Қадр

МЕНИ ТАШЛАБ КЕТМА, БОЛАМ!..

Қадимдан бир ривоят юради: эмишки, турмуш кечириш ғоят оғирлашиб қолган замонларда Ёқутистонда фарзандлар озиқ-овқат, кийим-кечакка ортиқча шерик ҳисоблашиб қариб-қартайиб қолган ота-оналарини узоқ тоғ дараларига элтиб ташлашар ва бундай мудҳиш ҳолатни улар ҳаётимиз давомийлигининг асосларидан бири деб билишар экан.

Гапнинг очиғи, мен бундай ноинсоний одатни шунчаки ривоят деб билардим, ҳаётда худди шундай ҳолатга дуч келиб қолишимни эса тасаввур ҳам қила олмасдим. Хизмат юзасидан қизиқиб кўрсам, Самарқанд вилоятининг ўзида иккита Мурувват уйи, иккита Саховат уйи мавжуд бўлиб, уларда саккиз юзга яқин қария меҳр оғушига олинган экан. Вилоятда 2000-2005 йилларда ёлғиз кишиларни, пенсионер ва ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилишни кучайтиришга қаратилган чора-тадбирлар дастурида меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш бош бошқармаси тизими бўйича хизмат кўрсатиладиган ёлғиз, кекса, пенсионер ва ногиронлар 2001 нафарга яқин, “Қизил ярим ой” жамияти бўйича хизмат кўрсатиладиганлар сони 500 нафардан зиёд эканлиги қайд этилади.

Қариялар уйидаги отахон-онахонлар билан суҳбатлашиш осон кечмади, улар дардларини, бошдан кечирган ишларини айтишади. Сизнинг эса бағрингиз эзилади. Мусичадек беозор дилларга боқиб, беихтиёр кўзларингизда ёш ҳалқаланади, беоқибат фарзандлар, ўғил-қизлар, раҳмсиз қариндош-уруғлар бошига маломат тошларини ёғдиргингиз келади.

Самарқанд Саховат уйида 242 нафар қарияга хизмат кўрсатилар экан. У ерда турли миллатга мансуб қариялар яшашади. Улардан 54 нафарининг ҳовли-жойи, фарзандлари бор экан. Инсоф билан айтинг-чи, ким муштдеккина бўлиб қолган ота-онасини суйиш ўрнига уларни қариялар уйига олиб бориб ташлайди?!

61 ёшли Худоёрхон бобо Давлатов Тойлоқ туманининг Сочаки поён қишлоғидан экан. 6 нафар фарзанди, 15 набираси бор экан. Минг афсуски, 5 йилдан буён Саховат уйида яшаркан. Очилой Абдуллаеванинг тақдири кишини ларзага солади. "8 йилдан буён шу ердаман, — дейди онахон. — Бир куни ўғлим Истамжон келиб: "Она, мен сизни бу ердан олиб кетаман", деган эди. Мана етти йилдирки, кўзларим йўлда, кутаяпман. Ахир мен онаманку, фарзандларим билан бирга бўлишни хоҳлайман...".

“Ёшим 73да, икки ўғил, икки қизим бор. Темирйўл туманида яшар эдим. Маҳалламиз раиси икки нафар милиция ходими билан мени мажбурлаб уйимни тортиб олди. Қўлимга 8 минг берди, ниҳоят кўчада қолдим. Фарзандларим сиғдиришмади. Ҳокимиятга бордим, улар Саховат уйига йўлланма беришди, мана тақдирга тан бериб шу ерда яшаяпман. Истагим — фарзандларим мени олиб кетишса. Қаричилик, мусулмончилик, ўлимни эсласам, алланечук бўлиб кетаман", — дейди Бурхон бобо Абдураҳмонов.

86 ёшли Иброҳим бобо Юсуповнинг мана бу сўзларига қулоқ тутинг-а: "Булунғур тумани Беруний хўжалигига қарашли "Солин" қишлоғиданман. Икки ўғил, уч қизим бор. Уларни оқ ювиб, оқ тарадим, уйли-жойли қилдим. 76 ёшга кириб мункайиб қолганимда эса пуштикамаримдан бўлган болаларим вафосизлик қилдилар. Уйимни, молларимни соттиришди. Ота, энди бирга яшаймиз деб алдаб шу ерга мажбурлаб ташлаб кетишди. 10 йилдан буён бирортасидан дарак йўқ. Қанча неварам борлигини ҳам билмайман. Майли, тақдирга тан бердим, болам. Умрим тугаб вафот этсам, менинг қабримни ким зиёрат қилади ва қабрим қаерда бўлади. Фарзандим бўлмаганда ҳам майли эди. Болаларимдан совидим. Бироқ икки йил олдин невараларимни кўргани қишлоққа бордим, ўғил-ку майли, қизим ҳам сиғдирмади. Давлатимизга, халқимизга минг раҳмат. Кўчада қолдирмади. Барча ёшларга қарата айтмоқчиман: Ҳамиша ота-онангизнинг ёнида мададкор бўлинг. Юртбошимиз ўгити, насиҳатларини қалбингизда тумор айлаб юринг".

Саховат уйида яшаётганларнинг ейиш-ичишидан, кийим-кечагидан, ҳордиқ чиқариб даволанишидан асло камчилиги йўқ. Давлатимиз, ҳомий идоралар, саховатпеша кишилар улар ҳолидан хабардор. Ўз ҳисобидан бир миллион бир юз қирқ саккиз минг беш юз сўм ҳадя этган саховатпеша инсонни худо ёрлақайди. 57 минг 600 сўмга байрам дастурхони тузатган сахий опахонни-чи, бундайларнинг қай бирини айтайлик. Мантиқан ўйланг, отасининг уйини, молини сотиб пулини ўмарган, ўзини алдаб бу ерга ташлаб кетган нобакор фарзандми ёки етти ёт бегона бўла туриб қарияларни сийлаганларми?

Самарқанд Саховат уйининг директори Равшан Зарипов билан узоқ суҳбатлашдик. Қариялар истиқомат қилаётган хоналар, ошхона, дам олиш, даволаниш бўлимларида бўлдик. Маданий-оқартув ишлари билан танишдик. Ҳаммаси биз кутгандан ҳам зиёда эди. Тозаликка, кўнгилга қараб муомала қилишга, овқатланишда тўйимлиликка алоҳида эътибор бердик. Ҳаммаси рисоладагидек. Бироқ Саховат уйи ёрдамга муҳтожлиги шундоқ сезилиб турарди: бинолар тўлиқ таъмирга муҳтож. Ўтган йили май, ноябрь ойларида ўтказилган тиббий кўрик натижасига кўра қарияларда 164 хилдаги касаллик борлиги аниқланган. Демак, тиббий жиҳозлар, дори-дармонларга талаб кўпроқ сезилмоқда. Бу муаммо ва камчиликларнинг ўз вақтида ҳал бўлиши учун тегишли идоралар етарлича ёрдам берадилар, деган умиддамиз.

Ҳар кимнинг бошида қариш-қартайиш бор. Шундай экан, кексаларни эъзозлаш аввало ҳар бир фарзанднинг муқаддас бурчидир. Бу бурчни унутганларни Яратган кечирмаслиги аниқдир.

Убайдулло ХЎЖАНИЁЗОВ,
"Ҳуррият" мухбири

Самарқанд

Ғурур

СОҲИБҚИРОННИНГ СИРЛИ ТОШЛАРИ

***Муаллиф ҳақида:** Бахриёр Ҳайдаров гарчи ҳозирги кунда божхона тизимида меҳнат қилаётган бўлса-да, асл касби журналист. Табиатан тарихга, айниқса, ўтмишда яшаб ўтган буюк аждодларимиз шахсиятига қизиқувчан бу йигит бир неча йил муқаддам Соҳибқироннинг юртимиздаги қадамжолари бўйлаб велосипедда саёҳат қилганди. Кейинроқ сафар таассуротлари ҳақида жажжигина рисола қўлёзмаси дунёга келди. Ушбу китоб яқин орада дунё юзини кўрса, ажаб эмас.*

Қуйида ушбу рисоладан парчани эътиборингизга ҳавола этмоқдамиз.

АМИР ТЕМУР ТАВАЛЛУДИГА 666 ЙИЛ ТЎЛДИ!

Улуғ соҳибқирон бобомиз Амир Темур номи билан боғлиқ ҳар бир осори атиқа, қадамжолар биз учун ғоят табаррукдир. Президентимиз Ислом Каримов ўз нутқларидан бирида: "Амир Темур номи билан боғлиқ қадамжоларни ободонлаштириш, иншоотларни таъмирлаш ишларини юксак даражада ўтказиш бугунги кунда барча мутасадди раҳбарлар, қолаверса, шу юрт ҳар бир фарзандининг муқаддас иши бўлмоғи лозим", — дея алоҳида таъкидлади. "Бунинг учун, — деди юртбошимиз, — қўлимиздан келган ҳамма ишни қилишимиз, қанча олтин ёки маблағ керак бўлса сарф этишимиз лозим. Зеро, буюк бобокалонимиз ҳар қанча эъзоз ва эҳтиромга муносибдир".

Соҳибқирон бобомиз тарихда шуҳратли чуқур из қолдирган инсонки, юртимиз, қолаверса бутун Туронзамин ва Шарқ мамлакатларида ҳам Амир Темур номи билан боғлиқ обидалар, осори атиқаларни кўплаб учратиш мумкин. Бобокалон буюк салтанат тузиб остида бирлаштирган барча халқлар, мамлакатларни адолат назари билан бошқариб, обод этди. Чунончи, у Ҳирот, Кобул, Табриз шаҳарларида, Эрон, Озарбайжон, Доғистонда кўплаб иншоотлар, масжид ва мадрасалар қурдирган. Қорабоғда узунлиги 7 фарсаҳ келадиган ариқ қавлатиб, номини Барлос деб қўйган экан. Шунинг учун ҳам фатҳ этиладиган ўлкаларда ва умуман бутун оламда буюк Амир Темурнинг номи тарихда ўтган бошқа жаҳонгирлардан фарқли ўлароқ, ҳурмат-эҳтиром билан тилга олинади. Масалан, улуғ бобомиз Доғистондаги кичик бир қишлоқда тўхтаб, шу ерда шаҳар қуришга амр этган, кейинчалик бу шаҳар Темурхоншур деб номланиб, пойтахт мавқеига эга бўлган экан. Махачқалъа яқинидаги кўҳна қишлоқлардан бири Темурбос (Темур қудуғи) деб юритилган. Ҳатто, рус князлари ҳам мўғул истибдодидан халос этганлиги учун Елец шаҳрида бобокалонимизга ёдгорлик, Тобольск яқинида қизлари шарафига минора қурдирганлар. Фаранглар Амир Темурга олтиндан ҳайкал қуйганликлари ҳақида эса кўпчилик билса керак. 1853 йилда Англиянинг Олд Вик театрида Карл Марлонинг "Буюк Темур" фожиаси саҳналаштирилган ва у ҳозиргача ижро этилмоқда. Бундай асарлар ҳақида жуда кўп мисоллар келтириш мумкин. Ғарбнинг машҳур мусаввири Рембранд ҳам соҳибқирон суратини чизган экан...

Албатта, буларнинг бариси дунё аҳлининг буюк инсон — соҳибқиронга бўлган чексиз эҳтиромини ифодалайди. Бобомиз шу тупроқ фарзанди сифатида юртнинг шаҳар ва қишлоқларини обод этиш учун қайноқ меҳрини аямаган. Бугунги кунда ҳам Самарқанд ва Шаҳрисабздаги оламшумул тарихий аҳамиятга эга бўлган обидалар буюк Амир Темурнинг мангу шуҳратидан сўйлаб турибди.

Соҳибқирон Амир Темурга тегишли осори атиқалар, қимматбаҳо буюмлар ҳозир турли мамлакатлардаги музейларда ёки одамлар қўлида сақланмоқда. Масалан, соҳибқиронга тегишли "Чироғи олам" ва "Кўҳи нур" олмослари Буюк Британиядаги Букингем саройининг "Ҳиндистон" хонасини безаб турибди. "Чироғи олам" ёқутида араб алифбосида қуйидаги ёзувлар бор: "Бу Исфаҳонга 1153 йил Ҳиндистондан олиб келинган ёқут, шоҳлар шоҳи Султон соҳибқироннинг йигирма беш минг асл жавоҳиротларидан биридир".

Яна бир бебаҳо осори атиқа — соҳибқироннинг қиличи бўлиб, уни инглиз олими Жексон 1903 йили Теҳрондаги сарой музейида кўрганлигини ёзиб қолдирган. 1740 йили Эрон шоҳи Нодиршоҳнинг қўшини Самарқандни босиб олганда Амир Темурнинг қиличи, совути, Амир Темур жомеъ масжидидаги етти хил маъдан қотишмасидан ясалган дарвозани ва ўз қабрига ўрнатилган яшм тоши канорасига ортилиб, Машҳадга олиб кетилган экан. Кўп ўтмай яшм тоши ўз жойига қайтарилган, аммо дарвоза, совут ва қиличнинг дараги номаълум.

Айтишларича, ҳозир Мозори Шариф шаҳрида яшаётган шаҳрисабзлик бир фуқарода Оқсаройнинг лойиҳаси сақланаётган экан. У махсус терига чизилган каттагина китоб шаклида бўлган дейишади...

Юртимизда буюк бобокалонимиз номи билан бевосита боғлиқ бир нечта сирли тош борки, буларнинг қийматини олтин-кумушлар билан ҳам баҳолаб бўлмайди. Улардан биринчиси — соҳибқирон қабри устига ўрнатилган ноёб нефрит-яшм тоши бўлиб, унинг тарихи жуда узундир. Фақат шуни айтиб ўтиш кифояки, сирли хусусиятга эга деб ҳисобланувчи нефрит-яшм тоши ниҳоятда ноёб тош бўлиб, фақатгина Қашқар ва Хитойда учрар экан. Маълумотларга кўра, ҳозир дунёнинг бир нечтагина мамлакатида ушбу қорамтир тусли тош бўлаклари мавжуд ва уларнинг энг йириги биз сўз юритаётган Гўри Амир хилхонасидаги Амир Темур қабри устига набираси Мирзо Улуғбек томонидан ўрнатилган яшм тоши экан. Айтишларича, Россия императори Александр III вафот этганида унинг Петропавловскдаги қабри устига нефрит тошидан ёдгорлик ўрнатмоқчи бўлганлар. Шу мақсадда Сибирь ва Туркистонга экспедиция уюштирилиб, нефрит тошини ахтарганлар. Бироқ барча ҳаракатлар беҳуда кетган, нефрит топилмаган.

Яна бир табаррук ёдгорлик — соҳибқироннинг тахти бўлмиш машҳур "кўктош"дир. Ўтган асрда яшаган рус тарихшуноси Владимир Черевански "Амир Темур" китобида Темур саройидаги "кўктош" ҳақида шундай ёзади: "Эшикнинг рўпарасида, хонанинг тўридаги девор ёнида "кўктош" деб аталадиган Темур тахти турарди, у ҳозир ҳам ўша жойда. Қабул кунлари тахт оқ намат билан ёпиб қўйиларди... Халқ эса кўктош осмондан тушган, у Пайғамбарнинг ўз содиқ қулига инъоми, деб ўйлар, уларнинг бу фикрига ҳеч ким эътироз билдирмас эди".

Абу Тоҳирхожанинг "Самария" китобига Садриддин Айний томонидан "кўктош" ҳақида ёзилган изоҳда шундай дейилади: "Ушбу "кўктош" ҳозирда Тупроққўрғон (бугунги арк) ичида сақланмоқда. У (узунча) шаклида бўлиб, узунаси тахминан ярим аршин, эни 2 аршин ва ердан юксаклиги бир аршин келади". Ушбу тош Самарқандга қаердан олиб келтирилганлиги ҳақида ҳам турли тахминлар бор. Самарқандга, Гўри Амир зиёратига борган чоғимизда хилхона ҳовлисида, кираверишдаги дарвозанинг ўнг томонида ётган бир ярим қулочча келадиган узунчоқ, тўрт бурчакли кўктош диққатни тортган эди. Ҳамроҳларимиз "Кўктош" шу бўлса керак, — дея фикр билдиришди, аммо маълумотли йўл бошловчи бўлмаганлиги сабабли буни аниқлашнинг иложи бўлмади.

Яккабоғ туманидаги Хўжаилғор қабристонида сақланаётган "Полвонтош" ҳам соҳибқирон номи билан боғлиқ осори атиқалардан биридир. Узунлиги 60-70 сантиметр келадиган, махсус шакл бериб тарошланган кўкиш тусли бу тош юзлаб йиллар давомида кўтарилиб, сийпаланаверганидан силлиқ бўлиб кетган. Хўжаилғорлик Баҳром ака Раҳматовнинг айтишларига қараганда, "Полвонтош"нинг оғирлиги 6 пуд, яъни 96 килограмм экан. Бу тошни Амир Темур бобомиз ўсмирлигида бемалол кўтариб, Хўжаилғор тепалигига олиб чиқиб тушар эканлар. Ҳозир ҳам қишлоқ ёшлари, зиёратчилар, айниқса сайилларда, байрам кунлари келишиб, "Полвонтош"ни кўтариб мусобақалашадилар. Қизиғи шундаки, бунга ҳар кимнинг ҳам қурби етавермас экан... Унда қандайдир сирли хусусият бор, дейишади. "Полвонтош"га тикилиб ўйга толамиз: "Наҳотки, мана шу силлиқ тошга буюк соҳибқирон бобомизнинг қўллари теккан!" Маҳаллий аҳоли ўртасида сақланган ақидаларга кўра, "Полвонтош" Амир Темурга тегишлидир. Тошнинг забони йўқ, аммо унда қанчадан-қанча маълумотлар, тарих "сингиб" ётибди. Амир Темур номи билан боғланиб, табаррук саналган ушбу тош ҳозир Хўжаилғор қишлоғида турибди, йўлингиз тушса, албатта бориб кўринг!

Худди шундай сирли "Полвонтош" тумандаги Тутак қишлоғида ҳам бор экан. Тутак қишлоғи Амир Темур номи билан боғлиқ маскан, унда соҳибқироннинг пирларидан бири — Тутак ота (Бобойи Валий) яшаган, дейишади. Бу жойдаги "Полвонтош" ҳақида эса қишлоқ кексаларидан бири — Салой бобо Сиддиқов шундай дейди: "Ўзи унча катта эмас, бу тош. Бир қарашда тошни кўтариш жуда осондек кўринади. Лекин беписандлик, совуқ юрак билан буни кўтараман, деганларнинг нечалари беланги бўлган, аммо ердан узолмаганлар. Ихлос билан покланиб келувчи одам бўлса, буни бемалол кўтаради. Ҳатто ёш болалар ҳам кўтариши мумкин".

Ҳа, қадим юртимиз тупроғи илоҳий сирларга лиммо-лимдир. Бунда таваллуд топган буюк инсонларнинг ҳаёти эса бу сирларга уйғунлашиб, боғланиб кетган. Соҳибқирон Амир Темур ҳам ана шундай зотлардан биридир.

Бахтиёр ҲАЙДАРОВ

Ф.ҚУРБОНБОЕВ олган сурат

«ҲУСНИНГНИ КЎРГАЛИ КЕЛДИМ...»

"Амир Темур" халқаро илмий-амалий экспедициясининг Бухоро сафари

Аввалини айтганда, тўрт кунлик қисқа, лекин мазмунли ўтган сафаримиз давомида бу ривоят фикр майдонимнинг энг ўртасида, энг муҳим ўрнида қуёшдек балқиб турди. Ётсам, тушим осмонида яшиндек чақнади, юрсам, кўзларимга соф, шаффоф нур ато этди. Дунёда ривоят кўп, аммо нимага фақат шу мухтасаргинаси руҳимга зулукдек ёпишди? Нимага? Мулоҳаза қиларканман, хазина топган кишидек суюндим: гоҳида биз ижодкорлар кичкина хабар ёки мақолани нимадан бошлашни билмай қийналамиз, соатлаб бир тўхтамга келолмаймиз. Бу гал эса тўрт кунлик ажойиб, ёркин, кўнглимга маъқул бўлган ширингина сафар таассуротларини қоғозга тушириш учун, тўғрироғи бошлаш учун тайёр андоза бор эди ва мен шу бир тишлам ривоятдан сизни ҳам баҳраманд этаётганимдан мамнунман:

Кўнгли шаффоф тонгдек беғубор, тоза, камтар, камсуқум отахон ҳар куни болалар мактабга ўтадиган йўлни қордан тозалаб қўяркан.

Ҳар куни шу йўлдан ўтиб қайтадиган калондимоғ одамлардан бири мункиллаган отахоннинг терлаб-пишиб жонини койитаётганидан ғижиниб дебди:

— Жонни оғритишга на ҳожат, бобой, ундан кўра, иссиққина сандалда ётмайсизми оёқни узатиб!

Отахон беозоргина кулиб:

— Буям Яратганнинг марҳамати-да, болам, — дебди.

Бор-йўғи шу: оддий бир ривоят. Ҳеч қанақа ажабланадиган жойи йўқ: бир чол ўз билганича иш тутяпти, иккинчи бир одам унга дакки беряпти, нима бўпти, дунёда беш қўл баробар эмас-да, бировнинг иши бошқага ёқмаслиги табиий ҳол-да, дерсиз.

* * *

"Амир Темур" халқаро илмий-амалий экспедициянинг раҳбари Фахриддин Ашрафхўжаевнинг саъй-ҳаракатларини, барча елиб-югуришларини яхшиликка интилиш деб биламан: 1990 йилнинг эрта май ойларини яхши эслайман. Ўшанда энди ташкил бўлаётган "Амир Темур" экспедицияси раҳбарлигига кимни тайинлаш тўғрисида кўп бош қотиришган. Чунки ўша пайтларда ҳали Амир Темур ҳақида чин ҳақиқатни айтишга журъат — томчи, қўрқув денгиз эди. Иккинчи бир томони, бундай экспедицияни фақат ишбилармон, уддабурон кишигина кенг йўлга олиб чиқоларди. Кўҳна дунёда мендан ҳам бир савоб иш қолсин, аждодлар руҳи шод бўлсин, мен ҳам келажакка яхшиликни байроқ қилиб элтай, дея ўзидан фил баробар катта ишга қўл урганди бу одам.

ТУФРОҚ БЎЛҒИЛ, ОЛАМ СЕНИ БОСИБ ЎТСИН

Кечаги салтанатда бу машҳур мисра тескари талқин этиларди. Аслида эса ёруғ дунёда одамдан фақат яхшилик қолиши, зеро ҳатто бу дунёдан кетганда ҳам инсон жисми келажак одамларига яхшилик учун хизматда қолмоғи лозим эмасми?

Сафарга жўнаётган пайтимизда оппоқ булутлар куннинг юзига соя ташлаб турган эди. Соат ўн иккиларга бориб ёмғир томчилаб турар, кучли шамол эсмоқда эди: айримлар сафар олдидан ёмғир ёғишини нотўғри изоҳлайдилар, ваҳоланки, ёмғир бу аввало барака, ризқ-рўз демакдир.

Кечқурун соат 20.00ларда Самарқанд вилоятининг Челак туманига етиб келдик. Ёмғир тинган, шамол эсар, ҳаво совуқ эди. Йўлда бизни кутиб олишлари керак эди, аммо айтилган жойда — ДАН шахобчасида ҳеч кимни учратмадик. Таваккал дея, туман маркази томон юрдик. Анча оворагарчиликдан сўнг сўраб-суриштириб туман ҳокимлиги биносини топдик. Бино туман марказида, ўнг қўлда жойлашган. Икки қаватли. Олди қўш табақали, ойнали темир эшикли. Ҳамма ходимлар шу ерда шекилли, барча хоналардаги чироқлар ёниқ. Ярим соатлардан сўнг Камолиддин Гадоев, ўртадан сал юқори бўйли, истараси иссиқ йигит, эгнида чарм куртка, биз билан ҳол-аҳвол сўрашгач, кутдириб қўйганлиги учун узр сўради ва бизни уйига бошлади.

Эртаси куни биз йўлга чиқдик. Ҳаво очилиб кетди. Чор-атроф ғоят гўзал, мафтункор эди.

Биз улуғларимиздан бирини босиб ўтолмадик. Машинамиз Имом ал-Бухорий зиёратгоҳи томон бурилди. Ўша кунни, мана бугун орадан тўрт йил ўтиб, кечагидек эслаяпман. Кун жуда гўзал эди, ҳаво шундай майин, шундай тоза эдики, нафас олиб тўймас эдингиз. Зиёратгоҳда кенг кўламли қурилиш ишлари бошлаб юборилганди. Аввалги ғиштин йўлаклар, бироз пастқам мақбара биноси, масжид, меҳмонхона бузиб ташланиб, уларнинг ўрнига янги лойиҳа бўйича анча салобатли, улкан мажмуа бунёд этишга киришилганди. Биз янги мажмуанинг пойдеворларини кўрдик. Бу ерда ишлаётганлар янги мажмуа ҳақида билганларини тўлқинланиб гапириб бердилар. Булардан мамнун бўлган ҳолда атрофга кўз югуртирар эканман, чор-атрофда кенг қурилиш ишлари бораётган майдоннинг ўртасида, ҳазрат Имом Бухорийнинг муборак қабри яқинида китоб савдоси бўлаётганига кўзим тушди. Во ажабо! Тупроқ, ғиштлар, бетонлар аро маърифат қуёши нур сочмоқда. Бу ҳам улуғ, табаррук манзилнинг бизга маърифий ишораси эмасми? Кўпинча эса руҳият оламининг ана шу жиҳатларини илғамаймиз, илғасак-да ундан маъно изламаймиз, тор тушунчамиз бизга ана шундай панд беради.

Орадан кўп ўтмади.

Хартанг қишлоғида, Имом ал-Бухорий ҳазратлари абадий макон топган покиза манзилда минг бир товус рангини ўзида мужассам этган оппоқ илоҳий қушдек мақбара, унинг чор-атрофида нилий гумбазли масжид, меҳмонхоналар қад кўтарди. Қисқа муддатда бунёд этилган гўзал мажмуа ўзбек меъморчилигининг ноёб фазилатларини жаҳонга яна бир карра намоён этди.

Қурилишнинг боришини мамлакат Президентининг ўзи кузатиб турди. Бу ўринда тарихий анъана давом этди, яъниким, ота-бобо ҳукмдорларимиз маърифий-маънавий, сиёсий ишлар билан бир қаторда юрт ободончилиги ҳақида ҳам доимо қайғуриб турганлар, тарих, халқ, эл-юрт олдидаги масъулларини унутмаганлар.

* * *

Йўл бошида яна бир улуғ жой бор. Иймонли инсонлар ҳеч қачон бу ерни босиб ўтмайдилар.

Даҳбед — қадимий, тарихий қишлоқларимиздан бири. Бу жой XVI асрдан бошлаб ислом дини тасаввуф оқимининг энг катта силсиласи ҳисобланган Нақшбандия сулукининг марказига айланди.

Даҳбеднинг пайдо бўлиши Саййид Аҳмад Жалолиддин Косонийнинг (1461—1542) номи билан боғлиқдир. Бу табаррук инсон, яъни Маҳдуми Аъзам ҳақида тўхталиб ўтиришимиз ортиқча. Тарихда ғоят ёрқин из қолдирган бу инсон тўғрисида бир неча китоблар, турли мақолалар ёзилганидан, эълон қилинганидан хабарингиз бор.

Йўлда кета туриб, бошимдан ўтказган бир воқеани эсладим.

1996 йил августида Оқдарё туманига ижодий сафарга бордик. Шошилиб турганимиз боис Маҳдуми Аъзам зиёратгоҳини қайтишда тавоф қиламиз, дейишди. Мен ҳам шерикларимнинг сўзига қаршилик кўрсатолмадим. Лекин ишонасизми, ўша куни бирор ишимиз юришмади. Кечаси шунақа бошим оғридики, эрталаб ўрнимдан турганимда, шерикларим рангимнинг оқариб кетганини кўришиб, ташвишга тушишди. На радио, на телевизор, на ширин сўз, ҳаттоки қадам товуши ҳам ёқмас, енгил машина моторининг майин товуши ҳам миямга болғадек урилларди. Қайтамиз, дедим. Ҳеч ким қаршилик кўрсатмади. Зиёратгача жим келдик. Бир кириб чиқайлик, дедим зўрға. Шу заҳоти бошимдан бир нима сирғалиб пастга тушди. Беш дақиқалик зиёратдан сўнг эса оғриқдан ном-нишон ҳам қолмади. Лекин энди орқага қайтиш уят эди.

Мен ҳали-ҳали бу воқеанинг моҳиятига етишга ҳаракат қиламан. Амир Темур қаерга борса, аввало оёқ яланг ҳолда улуғлар зиёратгоҳларини тавоф қилганининг боиси нимада эканлигини англагандек бўламан.

"Амир Темур" халқаро илмий-амалий экспедиция аъзолари билан Маҳдуми Аъзам зиёратгоҳини айланар эканман, Оллоҳ ҳамма бандаларига ҳам улуғликни раво кўрмаслигини, ҳар қалай буюк боболаримиз номларини ҳурмат этиш, охират манзилларини тавоф этиб туриш биз тирикларнинг бурчимиз, вазифамиз эканлиги ҳақида ўйладим.

Биз Амир Темурни зиёрат этгач, Регистонни қайта томоша қилдик.

...Биз Бухорога соат ўнларда кириб келдик. Офтоб чарақлаб турар, шаҳар кўчалари одамлар билан гавжум, қанақадир файзли, тароватли эди.

Мен Бухорога, унинг гўзал Аркига, Минораи калонга, Лаби ҳовузга қараб хаёл сураман.

Бухоро — Амир Темурнинг она шаҳри. Соҳибқирон ҳар гал бу муқаддас шаҳарга келганда, отдан тушиб кирган. Онасига бўлган чексиз ҳурматини ана шу ажойиб хислати, одоби билан ифода этганлиги бугун барчамизга аён.

Тушдан сўнг ҳазрат Баҳоуддин Нақшбанд ва у кишининг волидаи муҳтарамаси қабрларини зиёрат қилдик.

Истиқлолимиздан сўнг зиёратгоҳ қайта кўз очди. Унинг бугунги ҳуснини, жамолини кўрганлар Президент Каримов заковатига раҳматлар изҳор этдилар.

Амир Темур, Баҳоуддин Нақшбанд фикрлари она замин, эл-юрт равнақи йўлида муштарак бўлган.

Соҳибқироннинг "Белда камар, тилда сано" деган сўзлари Ватан озодлиги, бу йўлда адолат пешқадам бўлишига қаратилган одилона сиёсий шиор бўлса, ҳазрат Баҳоуддин Нақшбанднинг "Дил ба ёру даст ба кор", яъни "Дилда Оллоҳ, қўл ишда бўлсин" шиори эса инсонларни маърифатга чорлаганди. Ҳақиқатдан икки шахснинг илғор фикрлари таназзулга юз тутган, чингизийлар босқини остида хароб бўлган эл-юртни эзгуликка чорлади. Амир Темур олиб келган озодлик ва улуғларимизнинг маърифий, маънавий ғоялари туфайли хурофий соялар чекинди, халқ ҳунармандчилик, меъморчилик, деҳқончиликка, илм-фанга иштиёқ қўйди, натижада XIV-XVI асрларда қадим юртимиз ҳар томонлама юксак ютуқларга эришиб, дунёга довруқ таратди.

Мана шу икки асрда Бухоро янада гўзаллашди, дунёнинг илм-фан, маданият, нодир меъморчилик марказига айланди.

Фурсатдан фойдаланиб Чашмаи Аюб мақбарасини кўздан кечирдик.

Мазкур иншоотнинг XIV асрга оид қисми Амир Темур томонидан бунёд этилганлиги тарихий манбаларда қайд этилган. Бино гумбазларининг энг каттаси ўрта бўлма устида. Унинг юқори қисми кичик равоқ фонарлар билан безатилган. Катта гумбаз атрофида жойлашган уч гумбазнинг бирортаси бошқасини такрорламайди. Ташқи эшик пештоқи ёзув билан нақшланган.

Умуман, бу нодир иншоот ота-боболаримиз томонидан XII-XVI асрларда қурилиб, бизга қолдирилган ноёб ёдгорликдир. Унда буюк аждодларимизнинг юксак билим ва маҳоратлари, нозик таъблари, дидлари ўз аксини топганлиги билан ўта қадрлидир.

"Аждодинг хатсаводсиз" деган нокасларга бу ноёб обидани кўрсатиб, "Ўта қийин, мураккаб геометрик шакллар ва жумбоқли математик ҳисоб-китоблар асосида қурилган мазкур бинони хатсаводсиз кишилар бунёд эта оладими?" деб сўранг-чи, қандай жавоб қилишаркин! Ўйлайманки, улар тилларини тишлаб қоладилар.

Чашмаи Аюб ҳақида ривоятлар ҳар хил. Айтишларича, Аюб алайҳиссалом Бухорода қурғоқчилик бошланиб, одамлар қирилаётган пайтда уларнинг ҳолига ачиниб ҳассалари билан урган ердан булоқ чиққан экан. Мақбара ичида булоқ ҳозир ҳам мавжуд.

Яна бир ривоятга кўра, Аюб алайҳиссалом Каъба зиёратига бораётганларида йўлда баданларини яра-чақа босган. Шунда у кишига хабар келибди: оёғинг остини уч марта тепсанг, чашма чиқади. Аюб пайғамбар руҳий садога риоя қилибдилар, чашма кўз очибди. Сув яра-чақаларни тузатар даражада шифобахш экан.

Бухоро!..

Бухоро ҳақида узоқ сўз юритиш мумкин. Шаҳар номи Оллоҳ жамоли, тангри жамоли маъносини беради. Ҳақиқатан ҳам у тангри жамолига мос шаҳар. Сомонийлар мақбараси ўзининг ғоят нозик ўлчамлари, гўзаллиги билан олам аҳлини ҳайратга солади.

Минораи Калон, Мир Араб мадрасаси, Масжиди Калон, Улуғбек мадрасаси, Олимхон мадрасаси мажмуаси, Лаби ҳовуз — буларнинг бари мафтункор олам, ажиб дунё, гўзалликнинг бетимсол намуналаридир.

Биз кечга яқин Роботи Маликка етиб келдик. Қуёш чарақлаб турар, майин шамол эсарди.

Роботи Малик!

Бир пайтлар бу ер дунёнинг энг обод манзили эди. Олис-олислардан отларнинг овозлари, одамларнинг гап-сўзлари, карвон қўнғироқлари қулоққа чалинади.

Роботи Малик — қадимий карвон савдоси йўлининг энг қадимий шохобчаси. Бугунги кунда ундан биргина дарвоза ва сардоба қолган холос. Дарвоза XI асрда қурилган. Баланд. Пишиқ ғиштдан турли шакллар берилган. Роботнинг майдони бир гектардан зиёд. Кенг археологик қазув натижасида бу ерда кўплаб меҳмонхоналар, ҳаммом, отхона ва хонақоҳлар очиб текширилган. Роботнинг деворлари истеҳком иншооти бўлган. Унинг дарвозасидан икки томонга ички йўлаклар, йўлаклардан ҳужраларга очилган эшиклар бўлган. Дарвозадан кирилгач, узун кенг йўл орқали улкан гумбазли марказий хонага чиқилган. Бу ердан ҳовлига ўтилган.

Сардобаи Малик тарихи ҳам карвон йўли билан боғлиқ. Унинг суви ҳозир ҳам тип-тиниқ. Пишиқ ғиштлар айлана шаклда териб чиқилиб, гумбаз ҳосил қилинган. Ичкари ёзнинг энг иссиқ пайтларида ҳам салқин муҳитни сақлаб туради. Аждодларимизнинг меъморчилик илмидан ҳайратга тушмай иложингиз йўқ.

Ўшанда, яъни бундан тўрт йил олдинги суҳбат давомида биз Қоракўлда икки ажойиб одам борлигини: улардан бири Тўхтамурод Жўраев — болаларни яхши кўрса, иккинчиси тадбиркор Бобоқул Йўлдошев ҳар йили Амир Темур туғилган кунида иш мавсумини бошлашини билиб олдик. Бойкент ҳақидаги гап-сўзлар биз учун айни муддао эди. Чунки қадим бу гўшани кўриб кетиш ниятимиз ҳам йўқ эмасди.

Эртаси ҳам ҳаво очиқ келди.

Тумандаги 164-мактабга бордик. Мактабдаги Амир Темур музейи бизга ёқди. Тўхтамурод Жўраев мактабни таъмирлаш давомида маблағ етмай қолганда, машинасини сотиб ишни битирган экан. Ҳар йили ўқувчиларнинг 90 фоизи олий ўқув юртларига кирар экан. Бу катта ютуқ. Мактабда ўқувчиларга ўзига хос услубда, қонун-қоида асосида илм берилар экан. Шунинг учун ҳам ота-оналар мактабга алоҳида эътибор билан қарайдилар. Кимдир айтди, улар маблағ йиғишиб, директорга енгил машина олиб беришибди. Элга қилинган хизмат ҳеч қачон беэътибор қолиб кетмайди, албатта.

Машинамиз саксовуллар орасидаги тупроқли йўлдан Бойкент харобалари томон илдамлаб борар, узоқдан қадим манзилнинг тепаликлари кўзга ташланарди.

Бойкент. Баланд тепалик. Юқори кўтариламиз. Бу ерда ҳам археологик қазув ишлари олиб борилган. Тепаликнинг чап ён томонида шаҳар девори очиб ўрганилган. Девор катта-катта ғиштлардан терилган. Эни жуда қалин.

Бойкент.

Жуда кенг майдон.

Сарой, меҳмонхона, ҳаммом, отхона, ҳовлилар ўрни яққол кўзга ташланади.

Шаҳар дорихонаси қолдиқлари бизни ҳайратга солди. Дорихонада турли ҳажмда оқ, қизил, яшил, қўнғир шишачаларда турли дорилар тайёрланган. Тупроқ ичида шишачаларнинг кўплаб синиқларини учратасиз.

Мен хаёл сураман.

706 йил. Қутайба Амударёдан ўтиб, Бойкент томон юради. Шаҳар Туроннинг Ғарбу Шарқ савдо йўли, дарвозаси эди. Бойкентлик савдогарларни дунёнинг турли бурчакларида учратиш мумкин бўлган. Улар: "Биз Бойкентданмиз", дейишни жуда хуш кўришган. Араб, Эрон манбаларида Бойкент "Савдогарлар шаҳри", "Мис шаҳри" деб тилга олинади.

Хитой тарихчисининг ёзишига қараганда, араблар келгунга қадар Ўрта Осиёликлар ўз ёзувларига эга бўлганлар. Беш ёшга тўлган болалар ёзув ва ҳисоб ишларига ўргатила бошлаган, 20 ёшга етишгач, савдо ишларини ўрганиш учун турли мамлакатларга жўнатилган.

Бойкент жуда бой шаҳар эди. Ибн Қутайба беҳуда бу шаҳарни истило этмади. У дастлаб сулҳга рози бўлиб, катта ўлпон олади ва ўз кишисини шаҳар қутволи қилиб қолдиради. Лекин бойкентликлар истилочиларни ер билан яксон этадилар. Қутайба воқеадан хабар топгач, Амударёдан орқага қайтади. Бир ой қамалдан сўнг шаҳарни эгаллайди. Кучлар тенг эмасди. Шунинг учун бойкентликлар муваффақиятсизликка учрайдилар. Қутайба бой ўлжага эга бўлади. Эритилган қимматбаҳо металларнинг ўзи тахминан 150 минг мисқолни ташкил этади. Ҳатто у кабутар тухумидек иккита ёқутни ҳам қўлга киритади. Босқинчи навкарлар қўлга киритилган қимматбаҳо қурол-яроғларни бир-бирларига кўрсатишиб мақтанадилар.

Биз Бойкент ёнидан ўтган чиқинди сувлар учун мўлжалланган канал ёқасидаги меҳмонхона қолдиқларини кўздан кечирдик. Меҳмонхоналар тўртбурчак пишиқ ғиштдан қурилган. Ғиштлар бундан бир ярим, икки минг йил олдин тайёрланган бўлса-да, қор-ёмғир остида эримаган, бузилмаган. Араблар келмасдан олдин аждодларимиз ана шундай ўта пишиқ, чидамли ғиштлар ясашни яхши билганлар. Уларни "мусулмон ғиштлари" деб атаймиз. Гоҳида шубҳага борасан: шу ибора тўғримикин? Ғиштларнинг аждодларимиз атаган номи қандай эди?

Тарихимизда жумбоқли саволлар кўп. Шуларни ўйларканман: бугунги тарихчиларимиз олдидаги вазифаларнинг нечоғлик кўплигини, уларни ойдинлаштириш учун қанчалик кўп билим, куч кераклигини ҳис этаман.

Бойкент кўзларимга бир олам ёруғлик берди.

Бойкент — қалбимга бир олам изтироблар солди.

* * *

Бобоқул Йўлдошевнинг хонадонида бўлиб ишларини кўрдик. Биз уни фақат тадбиркор деб билсак, у она тарихини жиддий билган зукко инсон экан. У билан жуда кўп тарихий мавзуларда суҳбатлашдик.

"Миллат шарафи, саодати учун жон куйдириш керак", — дейди у.

Бобоқул ака вазиятдан келиб чиқиб қоракўл териларини қайта ишлаш корхонасини очибди. Қишлоқ ёшларини иш билан таъминлабди.

Корхонада тайёрланаётган қоракўл мато кийимлари сифат жиҳатидан ҳеч қайси хорижникидан қолишмайди. Аждодларимиз анъаналари қайта кўз очаётганидан беҳад қувондик.

Бобоқул ака янги иш мавсумига тайёргарлик кўраётган экан.

— Мавсумни қачон бошлайсиз? — сўрайман ундан.

Унинг зукко нигоҳида ёрқинлик кўраман.

— Ҳар йили мавсумни яхши ният ила Амир Темур бобомиз туғилган кун — 9 апрелдан бошлаймиз, — дейди у.

Бугун ҳам Бобоқул Йўлдошев янги мавсумни элга ош бериб, дуо олиб бошлаётган бўлсалар, ажаб эмас. "Яхши ният — ярим давлат". Яхшиликка нима етсин!

Тўлқин ҲАЙИТ

Тошкент — Бухоро — Қоракўл

(Сафарнома қисқартирилган ҳолда чоп этилмоқда)

Суҳбат

Олий Мажлис депутати, Ўзбекистон Халқ артисти Юлдуз Усмонова депутатлик фаолиятини амалга ошириш учун етук ҳуқуқий маълумотга эга бўлиш зарурлигини аллақачон тушуниб етган. Хонанда билан бундан бир неча ҳафта аввал, аниқроғи, концертларга тайёргарлик кўриш пайтида қилган суҳбатимиз қонунчилик, концерт фаолияти, қайтиб келган талабалик ва бошқа мавзуларда кечди.

«МЕН ҲАҚИМДА ГАП-СЎЗЛАР КЎП, ШОВ-ШУВ!»

Ўзбекистон Халқ артисти Юлдуз УСМОНОВА билан мулоқот

Бизнинг маълумот:

Исми: Юлдуз
Фамилияси: Мамадалиева (Усмонова)
Отасининг исми: Иброҳим
Туғилган санаси: 1963 йил 12 декабр
Буржи: ёй
Туғилган жойи: Марғилон шаҳри
Оиласи: Нилуфар исмли қизи бор
Маълумоти: олий, Тошкент Давлат консерваториясини битирган
Мутахассислиги: педагог-вокалчи
Унвонлари: ўзбекистон ва Қорақалпоғистон халқ артисти
Мукофотлари: 2000 йилдаги «Офарин» йилнинг энг яхши қўшиқчиси мукофоти соҳибаси
Сиёсий фаолияти: ўзбекистон Фидокорлар миллий демократик партияси аъзоси.
Фарғона вилояти 180-Фурқат сайлов округидан Олий Мажлис депутатлигига сайланган, Олий Мажлиснинг Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари қўмитаси аъзоси
500 дан ортиқ қўшиқ куйлаган, ҳар йили «Халқлар Дўстлиги» саройида намойиш этиладиган марафон-концертларида фақат янги дастур билан қатнашади, бу йилги концертларида 15 та янги қўшиқ куйлайди
Мухлислари: Санъат шайдолари. Тўрт ярим мингдан ортиқ кишини бағрига оладиган муҳташам зал доим лиммо-лим тўлиб, билет тополмаган ўнлаб мухлислар ташқарида қолади
Хориж сафарлари: Америкадан Австралиягача, Оврўпадан Осиёгача қарийб 40 та давлат саҳналарида қўшиқлари янграган; ҳолландияда ишқибозларининг «Юлдуз» фан клуби бор
Хорижий тилларни билиши: рус ва инглиз тилларини билади, турк тилида гаплаша олади

- Қонунчилик фаолияти билан шуғулланиш учун депутатларга нафақат ҳаётий тажриба, балки маълум даражадаги ҳуқуқий маълумот ҳам керак. Шундай эмасми?

- Тўғри айтасиз. Қонунчилик фаолияти нақадар мураккаб жараён эканлигини мен дастлаб тасаввур қилмаган эканман. Ахир, халқ депутатларга ишониб, давлат ва одамлар манфаатини ҳимоя қиладиган қонунлар чиқарсин деб овоз беради. Ҳаётимизни янада яхшилаш учун жамиятимизда ҳуқуқ устуворлигини таъминлаш, қабул қилинаётган қонунлар мукаммал бўлишига эришиш керак. Агар депутат қонун лойиҳаси моҳиятини тушунмасдан овоз бериб юборса, бундай қонун амалда қандай ишлашини тасаввур қилиш қийин эмас. Назаримда, янги қабул қилинган айрим қонунларга орадан кўп вақт ўтмай ўзгартиш ва қўшимчалар киритилишининг сабаблари айрим депутатларнинг қонун ишлаб чиқариш жараёни билан унчалик таниш эмаслигидан далолат беради. Депутатлик фаолиятимни бошлаган пайтларимда ўзимда ҳам ана шундай камчиликлар мавжудлигини ҳис қилдим.

Изоҳ: *Айрим ривожланган Ғарб давлатларида парламентга янги сайланган депутатлар учун бир неча ойлик махсус курслар ташкил этилиб, депутатларга қонун яратиш механизми ва парламент фаолияти билан боғлиқ дарс берилар экан. Халқ вакиллари ана шу курсларни тугатгандан кейин депутатлик фаолиятини бошлайдилар* (Б.Ш.).

> ***«Халқлар Дўстлиги» саройидан:*** *Юлдуз Усмонова концертни «Билмадим» номли ашула билан бошлади. Иккинчи қўшиқда эса халқ орасидаги миш-мишлар ҳақидаги мисралар ҳам мавжуд. «Мен ҳақимда гап-сўзлар кўп шов-шув» деб куйлайди хонанда. Бунинг акси ўлароқ, бошқа бир қўшиқда аёл зоти ўз бошига тушадиган қийинчиликларни иродаси билан енгиши зарурлиги, инсон ҳаётга бир марта келиши ҳақида сўз юритилади.*
>
> *Ўзинг учун бир бора яша, аёл*
> *Ёлғиз яша, лекин йиғлама, аёл...*

- Қонунчилик фаолияти билан шуғулланувчи депутат қандай хислатларга эга бўлиши керак?

- Мен ҳаётда юз берадиган турли вазиятларга холис баҳо беришга интиламан, ҳақиқатни юзага чиқариш ва адолатли ҳукм чиқариш ҳисси ўзимда маълум даражада мавжуд деб ҳисоблайман. Депутатлик фаолиятимда ана шу ҳисга ишонаман. Балки, шу боис халқ менга ишониб овоз бергандир. Бировга ёқар, бошқасига ёқмас - камчиликларни кўрсам, дангал айтиб юбораверaман. Бир ишга киришсам, охиригача олиб боргим келади. Ҳуқуқий маълумот олиш кераклигини тушуниб етдим.

- Бугунги кунда эл севган хонанда Юлдуз Усмонова Тошкент Давлат юридик институти талабаси. Илк сессия қандай ўтди?

- Афсуски, Юридик институтдаги илк сессияга касаллигим туфайли қатнаша олмадим.

- Нима бўлганди?

- Январ ойининг ўрталари эди. Кечаси билан қаттиқ оғриқ безовта қилди. Аслида, унча-мунча оғриқни писанд қилмасдим. Бироқ, бу сафаргиси чидаб бўлмас даражада бўлди. Оғриқнинг зўридан ҳушимдан кетиб қолибман. Охири, тез ёрдам чақиришларига рози бўлдим. Зудлик билан касалхонага олиб кетишди. Врачлар бир кўришдаёқ «дарҳол операция қилиш керак» дейишди. Ярим соат-бир соат кечиксам у ёғи жуда ёмон бўлар экан! Нима демоқчи бўлганимни тушунаётгандирсиз? Докторларнинг матонатига қойил қолдим. Эски янги йил нишонланадиган кун бўлишига қарамай етиб келишиб, бир ярим соат операция қилишди.

- «Юлдуз Усмонова чет элга бориб операция қилдириб келибди, бизнинг врачларга ишонмабди» деган гапларга нима дейсиз?

- Буларнинг ҳаммаси бекорчи одамлар чиқарган гаплар. Касалхонадаги оддий ҳамширалардан тортиб, обрўли врачларигача ҳаммаси жуда яхши муносабатда бўлишди. Ҳатто, ўзим уялиб кетдим. Байрам дастурхонларини ташлаб келиб, менга тиббий ёрдам бериш учун қўлларидан келган ёрдамлари-ю, ширин сўзларини аяшмади. Фурсатдан фойдаланиб, касалхона бош врачи Абдулла акага, операция қилган врач Маъсуд Орифжоновичга, даволовчи врач Саида опага, умуман, мен касалхонада ётган 26 кун мобайнида соғайиб кетишим учун барча имкониятларни ишга солган ҳамма-ҳаммага катта раҳмат айтмоқчиман.

- Айнан касалхонада ётган кунларингиз сиз ҳақингизда турли миш-мишлар тарқала бошлади.

- Нима ҳам дердим, машҳур бўлишнинг шунга ўхшаган бадаллари ҳам бўлар экан, чидашга мажбурман. Ножўя ишларни кўрсам чидаб туролмайман, шартта-шартта гапириб юбораверaман. Шунинг учун, ўзимга рақиб орттириб қўяман. Мисқоллаб эришган ютуқларимни йўқ қилишга ҳаракат қиладиган ғанимларим ҳеч тинч туришмайди. Билиб қўйишсинки, чучварани хом санашибди. Мухлисларим ва халқ доимо мени қўллаб-қувватлаб турибди. Дарвоқе, чет элларда айрим машҳур одамлар ўзларини халққа эслатиб туриш ва реклама қилиш учун атайлаб миш-мишлар уюштиришини кўпчилик билса керак. Мен ҳеч қачон у даражага бормайман.

> ***«Халқлар Дўстлиги» саройидан:*** *шиқилдоқ билан уйғурча қўшиқ ижро этиб, ўйинга ҳам тушган Юлдуз сафоил чалишни бемалол ўзлаштириб олгани маълум бўлди.*

- Ўша миш-мишлар операциядан чиққан кунларингизга тўғри келибди. Шундай пайтда тушкунликка тушмадингизми?

- Иродам кучли, анча-мунчага тушкунликка тушмайман. Бироқ, бир-иккита мухбир келиб таъбимни тирриқ қилиб кетди.

- Сир бўлмаса, кимлар эди?

- Бунинг аҳамияти йўқ. Хорижий оммавий ахборот воситасининг юртимиздаги мухбири палатамга кириб терговчига ўхшаб сўроқ қила бошлади. Ўзбекчиликда аввал касалнинг аҳволи сўралади. Менга алам қилгани, мухбир ўзбек бўлатуриб, ўзининг бемаъни саволларига жавоб олиш истаги кучли эканидан қаттиқ ранжидим. Операциядан кейин уч кун жонлантириш бўлимида ётиб чиққандим. Операция эса кучли наркоз остида ўтказилганди. «Ранг кўр, ҳол сўр» деб бекорга айтилмаганку! Келинг, яхшиси бошқа нарсалар ҳақида гаплашайлик.

Юлдуз сафоил деган шиқилдоқни олиб, уйғурча ашулани хиргойи қила бошлади. Сафоил каратечиларнинг ёғочига ўхшаган иккита таёқча бўлиб, темир халқачалар илинган. Анчагина оғир таёқчаларни кўтариб ҳам ашула айтиш, ҳам рақсга тушиш осон иш эмас.

> **«Халқлар Дўстлиги» саройидан:**
> ***Юлдуз дастлабки учта ашулани куйлаб бўлиб, ўтган йилдаги концертлардан кейин келгуси йили ҳам барчамиз соғ-саломат кўришайлик, деб ният қилганини айтди. Афсуски, ўтган давр ичида халқ эъзозлаган бир қанча киши ҳаётдан кўз юмди. Уларнинг орасида Юлдузга жуда кўп шеърлар ёзиб берган марҳум шоир Муҳаммад Юсуф ҳам бор эди. Хонанда қалбларни титратиб куйлай бошлади:***
>
> *Зор-зор йиғлаб турар Андижон*
> *Етмасмиди Бобур-у Чўлпон.*
> *Тополмайин ахтариб шу он,*
> *Ёзилмаган куйларим қолди.*
>
> ***Бу орада залнинг четига ўрнатилган катта экранда Муҳаммад Юсуф ҳаётидан ҳужжатли лавҳалар намойиш қилинарди. Тасвир билан қўшиқ ҳамоҳанг бўлиб, барча тингловчиларнинг эти жимирлаб кетди. Кўнгли бўшларнинг кўзлари ёшланди...***

- Демак, касаллигингиз туфайли институтдаги сессияга қатнашолмабсиз. Сиз билан битта аудиторияда таҳсил оладиган курсдошларингиз билан ёзги сессияда танишар экансиз-да?

- Начора. Яқинда сессияни шахсий режа асосида топширдим. Синов дафтарчасини кўтариб, домлаларнинг орқасидан қувиб юришга тўғри келди. Бунинг ҳам ўзига яраша гашти бор.

- Бўш вақтингиз жуда кам бўлади. Дарсларга қатнаш учун вақтингиз етадими?

- Албатта. Келгуси сессия пайтида фақат дарсларга кириб, маърузаларни тинглашни режалаштиряпман. Бошқа ишларимни «йиғиштириб» қўймоқчиман. Юридик институт жуда мўътабар даргоҳ. Давлатимизнинг кўзга кўринган кишилари ва қонуншунослари юридик институтда таҳсил олишган. Ўша кишиларга билим берган устозларнинг дарсларида ўтиришнинг ўзи катта гап.

> ***«Халқлар Дўстлиги» саройидан:*** *Юлдуз марҳум хонанда Муҳриддин Холиқовга бағишланган қўшиғини ҳам ижро этиб, марҳумнинг залда учиб юрган руҳини ҳам шод қилган бўлса, эҳтимол...*

- Институтни битирганингиздан кейин бир кун келиб Юлдуз Усмонова ҳақида кўпроқ машҳур қўшиқчи сифатида гапиришадими ёки ҳуқуқшунос сифатида?

- Бу ҳақда ҳозир бир нарса дея олмайман. Лекин, терговчи бўлишга жудаям қизиқаман. Бир-икки йил ичида бирорта машҳур терговчига шогирд тушмоқчиман. Ярим кечаси бўлса ҳам жиноятлар билан боғлиқ шошилинч чақирувларга бориб, терговчилик фаолияти билан яқиндан танишмоқчиман. Адолатсизликка асло тоқат қилиб бўлмайди. Шунинг учун, адолатни қарор топдириш, коррупция ва қонунбузарликка қарши курашиб, халқнинг оғирини енгил қилишга ўз ҳиссамни қўшиш орзусидаман.

- Юлдуз, сайловчиларингиз билан учрашиб турасизми?

- «Ўзбекнаво»га қарашли «Туркистон» саройидан битта хона ажратиб беришганди. Ҳар ой сайловчилар билан учрашиб турардим. Ўша хонамни олиб қўйишди. Ҳокимиятдагиларга мурожаат қилсам «сайловчилар билан учрашишга бирор жойдан битта хонани ижарага олинг» деб қимматли маслаҳат беришди. Дарвоқе, ҳозир ҳеч қаерда ишламаяпман. Шунга қарамай, ўз арзи билан келган ватандошларим билан ҳар қандай шароитда бўлса ҳам иложини топиб суҳбатлашиб турибман.

- Бу йилги Наврўз байрами тантаналарида иштирок этгандан кейин чет эл сафарида бўлиб қайтдингиз...

- Ҳа, 23 март куни Берлин, 24 март куни эса Швейцариянинг Цюрих шаҳрида ўтказилган фестивалларда қатнашдим.

- Оғир операциядан сўнг ҳеч қанча вақт ўтмай хориж сафарига чиқиш, апрел ойида 12 кун марафон концерт бериш оғирлик қилмайдими?

- *(кулади)* Докторлар олти ойгача ўзингизни уринтирманг, ярим йилдан кейин соғлигингиз тикланади, дейишувди. Ўзимни эҳтиёт қилиб, парҳез қилишим керак эди. Уринтирмай бўладими! Биласизми, мен санъатдан ва мухлисларимдан куч-қувват оламан. Иродам кучли, деб ишонч билан айта оламан. Анъаналаримни бузмаган ҳолда концертларимда жонли куйлаб, рақсга ҳам тушаман *(ҳақиқатан ҳам шундай бўлаяпти - Б.Ш.).*

- Пойтахтимиздаги «Халқлар Дўстлиги» саройида ўтказилаётган концертларингиз «Ёшлигим-бебошлигим» деб аталиши сабаби нимада?

- Ёшлик инсоннинг энг беғубор пайтлари. Ёшлик қилиб, анча-мунча бебошликлар қилиб қўйиш мумкин. Шунинг учун, «ёшлигим - бошлигим» эмас, балки «бебошлигим» дейилади. Барибир, ёшлик инсоннинг энг беғубор онлари сифатида ёдда қолади. Концертларимга билетлар сотилиб бўлибди. Ҳозирданоқ қўшимча концертлар қўйишни илтимос қилишяпти. Жон дердим, бироқ врачлар соғлигимга эътибор беришимни талаб қилишяпти.

- Айрим кишилар концертларга билетлар ҳаддан ташқари қимматлигидан нолишади.

- Бошқа айрим концертларга билетлар саккиз минг сўмгача қилиб белгиланаётгани ҳақида эшитиб турибман. Менинг концертларимга энг қиммат билет нархи олти минг сўм қилиб белгиланган. Ана энди у ёғини ўзингиз ўйлаб кўринг! Мен концертларимни халқ учун ўтказаман. Катта фойда олиш менинг мақсадимга кирмайди.

- Бундан икки йил аввалги концертларингизда голландиялик уч нафар қора танли қўшиқчи ҳам иштирок этганди.

- Улар билан Голландияга борганимда учрашиб тураман. «Тошкентдаги концертларингизга олиб келмайсизми» деб сўрамоқчига ўхшайсиз. Харажатлари катта бўлади, бунинг устига битта янгиликни қайта такрорлаш унчалик ўринли бўлмаса керак. Дарвоқе, концерт дастуримда 15 та яп-янги қўшиқ куйлайман.

> ***«Халқлар Дўстлиги» саройидан:*** *Юлдуз ижро этадиган қўшиқлар доим сўзларининг чуқур маънога эга эканлиги билан ажралиб туради. Бу гал ҳам худди шундай бўлаяпти. Инсон ўзи босиб ўтган ҳаёт йўлига ҳаққоний кўз билан қараши керак, ҳаётда кечирган яхши-ёмон кунларидан нолиш ярашмайди. Аксинча, Яратганга шукур қилиш керак:*
>
> *Дардим айтсам тушунган одам қани, айтинглар*
> *Куйиб кетган жонимга малҳам қани, айтинглар,*
> *Айтинглар, айтинглар, мардлар қани, айтинглар...*

- Аввалги марафон концертларингизга тайёргарликни «Туркистон» саройида ўтказган эдингиз. Нега бу сафар кичик бир театр биносида машқ қилаяпсизлар?

- Юқорида айтиб ўтганимдек, ҳозир «Ўзбекнаво»да ишламаяпман. Биноларни ижарага олиш нархи анча баланд. Дунёда инсонийлик хислатини ҳамма нарсадан устун қўядиган тарбияли кишилар кўп. Аброр Ҳидоятов номли театр директори Саидамин ака Аҳроров шундай инсонлар тоифасига киради. Репетиция қилишимиз учун барча шароитларни яратиб бердилар. Улардан жудаям миннатдорман.

- Эшитишимча, илмий иш билан шуғулланаётган эмишсиз.

- «1990-йилларда ўзбек эстрада қўшиқлари» мавзусидаги илмий иш устида ишлаяпман. Мавзу менга жуда яқин. Санъатшунослик фанлари номзодлиги учун ёзаётган илмий ишимнинг асосини ўзимнинг шахсий кузатишларим ва бевосита бошимдан кечирганларим ташкил қилади.

- Келажакда санъатшунослик фанлари номзоди, терговчи Юлдуз Усмонова амалга оширган ишлар ҳақида фақат яхши миш-мишлар тарқалишини тилаб қолсам нима дейсиз?

- Туф-туф, кўз тегмасин!

- Доимо соғ-саломат бўлинг!

Бахтиёр ШОҲНАЗАРОВ суҳбатлашди.

Кино

ҲАЁТ ТАСВИРЛАРИ

Ёшлигимда италиялик киноижодкорлар яратган фильмларни катта қизиқиш билан томоша қилардим. Инсон ҳаётидан олинган, кимларгадир арзимас бўлиб туюлиши мумкин бўлган воқеа-ҳодисалар акс этган бу фильмлар ҳаёт ҳақидаги тасаввурларимни тўлдирган. Ўшанда ўзбек кино санъатида ҳам шундай фильмлар яратилишини орзу қилганим рост. Аммо бундай санъат асарлари бармоқ билан санарли бўлгани учун айбни кимга тақашни ҳали-ҳануз билмайман...

Кино санъатнинг энг самарали ва оммабоп турларидан бири. У миллионлаб томошабинларга ўзининг "тийиксиз" таъсирини ўтказа олади. Қаҳрамонлар билан бирга ҳаёт кечиришга, улар кулганда кулиб, йиғлаганда йиғлаб, ноқулай вазият ва оғир аҳволга тушганда ёрдам бериш учун беихтиёр ўрнидан туриб кетишга мажбур қилади. Уларда илгари сурилган юксак ғоялар, актёр ва актрисаларнинг бекиёс маҳорати кишиларни ҳайрат денгизига ғарқ этади. Бундай дақиқаларда улар реал ҳаёт билан тассавур меваси бўлган кино ўртасидаги чегарани унутиб қўядилар. Сўнгги уч йилликда ишланган ур-йиқит, тўс-тўполон, фантастик, жангари фильмлардан толиққан бугуннинг томошабини талаби эса ҳаётнинг жами гўзаллиги, пасту баланди, қувончи ва ташвишлари маҳорат билан тасвирланган, чуқур мулоҳаза юритишга ундовчи фильм томоша қилиш. Ўзбек кинематографлари томонидан ҳам шундай фильмлар яратилмоқдаки, бу юқоридаги юксак талабга жавоб бериш дейиш мумкин.

Ёзувчи Муҳаммад Исмоил асари асосида суратга олинган "Ой чиқмаган оқшом" видеофильми ҳам ўзига хос асарлардан биридир. Асарда бош ролларни истеъдодли санъаткорлар — Мадина Мухторова ҳамда Фатхулла Маъсудов ижро этган. Мазкур фильм Ўзбекистон телевидениеси орқали бир неча бор намойиш этилди ва кўплаб томошабинлар эътиборига сазовор бўлди. "Ой чиқмаган оқшом"да ҳаётда ўз йўлини тўғри танлай олмай, изтироблар ичида ёнган икки ёш тақдири акс этган. Фильмнинг ютуғи шундаки, режиссёр Қодир Саъдуллаев видеофильмда иштирок этувчи актёр ва актрисаларни тўғри танлай олган. Одатда бирор асар ўқилганда тасвирларга асосланиб, барча қаҳрамонлар сурати хаёлда тикланади ва шу асар асосида тасвирга олинган фильмлар учун танланган актёрларнинг худди сиз тасаввур қилган қаҳрамонга ўхшаш томонлари кўп бўлса, ютуқ кафолатлангани дан дарақдир. Масалан: жаҳон кино юлдузларидан Вивьен Линининг ижро этган Скарлет О Хара роли ёки Агата Кристи асари асосида россиялик кинематографлар томонидан суратга олинган "10 та негр боласи" фильмидаги Блор, Армстронг, Клейсерн ёки Ломбард ролларини олайлик. Мазкур фильм қаҳрамон билан роль ижрочиларининг характери бир-бирига монанд бўлгани боис юксак шуҳрат қозона олган. "Ой чиқмаган оқшом" фильмида ҳам Муҳаммад Исмоил ўз асарида бош қаҳрамон Насибани қандай тасвирлаган, қандай тасаввур этган бўлса, актриса Мадина Мухторова уни масъум чеҳраси, беғубор нигоҳлари, болаларга хос содда қилиқлари билан маромига етказиб ижро этган.

"Ой чиқмаган оқшом" соддадил, оппоқ орзулар оғушида учиб юрган икки ёш ҳақида ҳикоя қилади. Бир-бирига чин дилдан кўнгил қўйган Насиба ва Фурқат қишлоқдан шаҳарга ўқишга келишади. Қиз талаба бўлиш шарафига эришади. Омади чопмай, имтиҳондан йиқилган Фурқат эса Насибани шаҳарда қолишга, ўқишни давом эттиришга кўндириб, ўзи қишлоққа йўл олади. Орадан вақтлар ўтиб, шаҳарга севгилисини излаб келган Фурқат Насибанинг Холмурод исмли олифта йигитга кўнгил қўйганидан хабар топиб, дунё-дунё алам ва изтироблар ичида қишлоғига қайтади. Бу оламда ишонгани, суянгани — туйғуларига дарз кетган ошиқ йигит бора-бора ёр ҳажрида ақлдан озади. Бу орада Насиба турмушга чиқади, аммо шу кундан бошлаб унинг ҳаётида энг мудҳиш кунлар бошланади. Хиёнат, разолат, хўрлик ва камситишлар унинг бошини мажнунтолдек эгиб қўяди.

Фильмни томоша қилиб бўлгач, ёзувчининг нияти ва асарнинг туб моҳиятини тушуниб етмаган томошабин Насибани қоралашдан нарига ўтолмайди. Баъзилар уни енгилтакликда, ҳавойи ҳавасларга берилган, соф муҳаббатни топтаганликда айблаб, бундай оғир қисмат унинг енгил-елпи ўйлари эвазига берилган, дунёда ҳамма нарсанинг жавоби бор, дея хулоса ясашлари мумкин. Аммо бизнинг фикримизча, бундай хулосага келиш инсоннинг ҳеч қачон қолипга тушмайдиган табиатини тушунишдан воз кечиш билан баробардир.

Дунёга машҳур франциялик атоқли рассом Монэнинг мунгли кўзлар билан боқиб турган яланғоч қиз тасвирланган шоҳ асари кўпчиликка яхши маълум. Уни томоша қилгач, асар мазмунини тушунмаган томошабин фақатгина мийиғида кулиш билан кифояланиши, бошқаси эса қаттиқ таъсирланганидан кўзига ёш олиши мумкин. Гап шундаки, асарда қиз бола турмушга чиқишдан олдин онадан қандай туғилган бўлса, шундай тоза, бокира бўлишини, тўй арафасида унинг соф бадани оппоқ либос билан "тақдирланиши"ни, бироқ олдинда уни кимлар қандай ниятли одамлар қарши олишини билолмай чуқур қайғуга чўмган, мунгли ва илтижоли нигоҳлар билан келажакка назар ташлаётгани тасвирланган.

У нақадар ҳақ... Насиба образини таҳлил этадиган бўлсак, бу соддадил қизнинг орзулари бисёр эди, жуда бисёр эди. Бироқ олдинда ўзини нималар кутаётганлигидан бехабар Насиба баландпарвоз, ҳавойи ваъдаларга учиб, Фурқатнинг соф муҳаббатидан воз кечди ва Холмурод исмли ношудга кўнгил қўйди. Серфайз, тўкис оила бағрида ўсиб-улғайган, орзулар қанотида вояга етган қизлар турмушда бирданига ҳаммаси тескарига айланиб кетиши мумкинлигини хаёлларига ҳам келтирмайдилар. Улар барча эркакларни дунёни азамат елкаларида тутиб турғувчи алплар, ҳаёт устунлари деб биладилар. Ота уйининг осмони остида ўтган кунлар — нурафшон, дориломон айёмлар — бир умрлик армон бўлиб қолади. Тақдирнинг аччиқ кинояси ўлароқ, қисмат уларни инсон боласи қўл уриши мумкин бўлган жамики пасткашликларга қодир нусхага дуч қилиши мумкин. Буни эса "Ой чиқмаган оқшом" фильмидаги Холмурод ёки Ғайбулла образлари орқали кўриш мумкин.

Эътибор берган бўлсангиз, биз фильмнинг бош қаҳрамонлари бўлмиш Насиба ва Фурқат ҳақида кўп тўхталдик. Бироқ асарда киши эътиборини жалб этувчи бошқа образлар ҳам талайгина. Шулардан бири раис Турғун Хонтўраевдир. Муаллиф унинг иштирокидаги кичик бир лавҳалар орқали жамият учун ғоятда долзарб ҳисобланган мавзуларни кўтарган. Бир қараганда, раис билан "ёмон" аёллардан касаллик юқтириб олган Ғайбулла ўртасидаги махфий суҳбатда ёзувчи аслида ҳозирги кунда кўпчилик учун бироз эриш туюлиб қолган, аммо қишлоқ аҳли орасида ҳануз сақланиб қолган кўнгилчанлик, оқибатлилик, ўзгалар тақдири учун қайғуриш каби тушунчалар ҳақида сўз юритади.

Тараққиёт юксак чўққига кўтарилган ҳозирги даврда кинематографлар триллер, даҳшатли фильмлар, фантастика, изқувар саргузашт фильмларда янгидан-янги технологияларни қўллашга ҳаракат қилиб, киноларни томошабинларни жунбушга келтирувчи саҳна кўринишлари билан безатишга интиладилар. Ёзувчи ва сценаристлардан ҳам кўпгина шундай асарларни ёзиш талаб қилинар эди. Бироқ қанчалик қизиқарли бўлмасин, бу каби бир хилдаги асарлар қайта ва қайта кўрилавергач, киши меъдасига тегар экан. Эътибор берсангиз, сўнгги йилларда Ғарб кино намояндалари кўпроқ ҳаётий ёки тарихий воқеалар асосида бир қатор маҳсулотлар яратмоқда. Энди томошабинларни дунёни остин-устун қилувчи террорчи ёки космосда учиб юрган ўзга сайёраликлар эмас, балки кундалик ҳаётимизда учраб турадиган реал воқеалар кўпроқ қизиқтирмоқда. Бизнинг фикримизча, ёзувчи Муҳаммад Исмоил "сандиғи"да ҳаётнинг оқ-қораси, турмуш икир-чикирлари ёки соф муҳаббат ва эзгу умидлар тасвирлари ҳали талайгина! "Тазарру саодати", "Тасаввур чизиқлари" сингари асарлари, "Ой чиқмаган оқшом", "Сиз ҳамон ўшасиз", "Янги ой чиққан кеча" каби қисса ва видеофильмлари орқали кўплаб мухлислар эътиборини қозонган ижодкор олдида ҳали улкан масъулият — халқ дидига мос келадиган, унинг руҳи ва қалбини ўзига қайтадан таништирувчи асарлар яратиш вазифаси турибди. Бу машаққатли йўл уни ҳеч қачон толиқтирмасин!

Гулмира БЕРМАНОВА

Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократиялаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармаси "Матбуот тарқатувчи" акциядорлик компанияси Бош директори ўринбосари Жамолиддин РАСУЛОВга падари бузруквори
Бурҳон РАСУЛОВнинг
вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Ҳажвия

САВОЛ ЎРНИДА КЎРАСИЗ

Туман ҳокими ўз сўзини тугатгач, саволлар борми? деб залга бир қур назар солди.

Ҳамма жим.

— Ўзингларни қизиқтирган саволлар йўқми? — Яна сўради ҳоким.

Бозорқўм директори Ўринбоев қўл кўтарди.

— Марҳамат, — деди ҳоким.

Ўринбоев гап бошлади:

— Кейинги йилларда туманимиз сизнинг бевосита раҳбарлигингизда катта ютуқларга эришди. Илгари бозор кўрмаган халқимиз жаҳон бозорига эга бўлди. Биргина туманимизда бир йилда тўртта бозор очилди. Бугун-эрта худо хоҳласа, собиқ пиёз бозори ўрнида сигарет бозорини очамиз...

— Тўхтанг! — деди жаҳли чиқиб ҳоким. — Мен сизлардан савол борми? деб сўрадим. Бу — савол эмас-ку!

Ўринбоев қўлини кўксига қўйиб деди:

— Ҳурматли Тоймас Отаевич, ҳозир айтган гапларимни савол ўрнида қабул этсангиз...

Абдуғани АБДУВАЛИЕВ

Ўзингни аҳллаб от!
Mustaqil gazeta HURRIYAT

Муассис: Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократиялаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармаси

Бош муҳаррир Амирқул КАРИМОВ

Таҳрир ҳайъати: Хуршид ДЎСТМУҲАММАД, Азамат ЗИЁ, Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Абдуқаюм ЙЎЛДОШЕВ, Наим КАРИМОВ, Норали ОЧИЛОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Озод ШАРАФИДДИНОВ, Раҳмон ҚЎЧҚОР

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 165-рақам билан рўйхатга олинган. Бичими А-2.

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 16-уй. Телефон: 144-25-06, 133-69-45

Индекс:
Якка обуначилар учун — 233 Ташкилотлар учун — 234

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида босилди. Манзил: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Навбатчи муҳаррир: Собиржон ЁҚУБОВ
Топшириш вақти — 21.00
Топширилди — 20.00
Буюртма — Г - 373

Муаллиф фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин. Таҳририятга юборилган мактуб ва мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Hurriyat kompyuter markazida terildi va sahifalandi.